

KNIPSELKRANT

Spem in Alium

40-stemmig motet *Thomas Tallis (1505 - 1585)*

En andere enkel- en dubbelkorige werken

Brabants Kamerkoor _____ - 's-Hertogenbosch
Cantabile _____ - 's-Hertogenbosch
Cappella Sine Nomine _____ - Breda
Heilig Hartkoor _____ - Boxtel
's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble - 's-Hertogenbosch
Oosterhouts Kamerkoor _____ - Oosterhout
Pratum Musicum _____ - Antwerpen
Sacramentskoor _____ - Breda

De concerten zullen plaatsvinden te:

Breda, zondag 5 oktober, 16.00 uur, Grote of O.L. Vrouwekerk
's-Hertogenbosch, zondag 26 oktober, 20.00 uur, Basiliek van St. Jan
Antwerpen, zaterdag 15 november, 20.00 uur, St. Jacobskerk
Eindhoven, zondag 16 november, 15.00 uur, Stadskerk St. Cathrien

Drukwerk gesponsord door:

PROJEKT 1985-1986

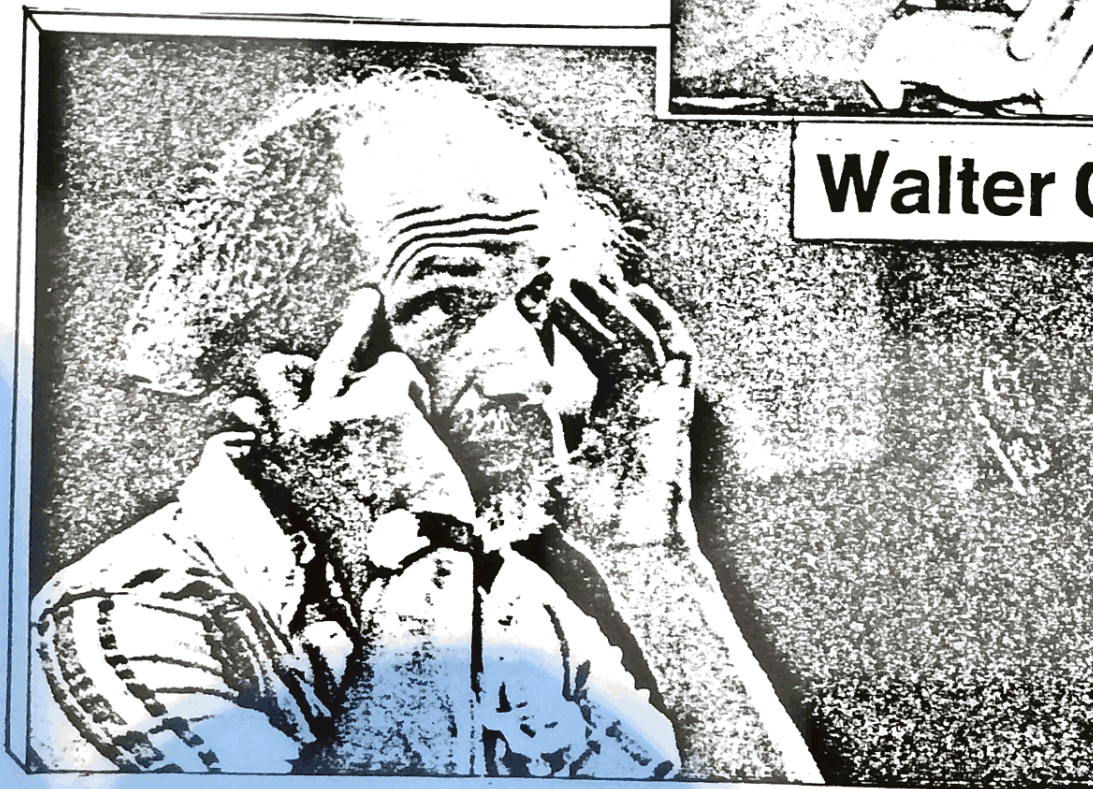
INHOUDSOPGAVE:

	Blz.
1. Het initiatief komt van twee kanten	2.
2. Het voorspel	6.
3. Op weg naar een climax	8.
4. Concert Breda	13.
5. Concert 's-Hertogenbosch	17.
6. Concert Antwerpen	20.
7. Concert Eindhoven	29.
8. Het naspel	30.
9. The British Support	39.

1. Het initiatief komt van twee kanten

Walter Cantrijn

DAAN MANNEKE

- FOTO TON WITSIERS

Walter Cantrijn

veertig jaar dirigent

BREDA - Walther Cantrijn viert op zondag 28 september zijn 40-jarig jubileum als koordirigent. Sinds 1965 is hij dirigent van het Sacramentskoor, dat dit jaar haar zestigjarig bestaan viert. Dit dubbel jubileum wordt aanstaande zaterdag en zondag gevierd. Zaterdagmorgen is er om 10.30 uur een reünie van oud-leden van het Sacramentskoor. Zondag wordt dirigent Cantrijn in de bloemetjes gezet. Dat gebeurt na de plechtige eucharistieviering van half elf, waaraan uiteraard dirigent en koor medewerking zullen verlenen. Na afloop van de viering, rond 12.00 uur zal de jubilerende dirigent in De Zandberg een receptie worden aangeboden.

Walter Cantrijn begon zijn muzikale loopbaan als dirigent van een koor bestaande uit een aantal onderwijzeressen van de woonwagenkampschool. Daarvoor had hij al piano- en orgellessen gevolgd.

Eigenlijk is Walter Cantrijn van beroep onderwijzer. Hij volgde een opleiding aan de kweekschool en werd leerkracht op een basisschool. „Ik heb eerst een tijd op een lagere school gestaan. Daarna ben ik naar het technisch onderwijs gegaan, de KTS. Eerst als muziekleraar, maar al vrij snel ben ik adjunct-directeur geworden en werden de muzieklessen steeds minder. Ik heb de koren er altijd naast gedaan. Van 1946 tot 1965 was ik dirigent van het koor van de Maria Hemelvaartkerk aan de Ginnekenstraat, daarna een jaar in de Petrus en Pauluskerk.

Sacramentskoor

Maar het Sacramentskoor trok me altijd al. Vanaf 1930 woonde ik in de parochie en ging ik vaak luisteren. André Vermeeren was toen dirigent. Met het Sacramentskoor werd hij bekend hier in Breda. Hij bracht het koor op een peil dat

men hier niet kende. Hij had een heel bepaald repertoire, dat later toch wel helemaal omgebogen is. Men vond het toen te romantisch. André Vermeeren is tot 1940 dirigent geweest.

Hij is toen onverwachts heel jong gestorven. Ik kende toen een paar jongens van het koor. Ik herinner me dat men zeer ontdaan was door zijn dood. In de jaren 40-44 ben ik vaak gaan luisteren naar het koor. Het was oorlog en het was toen toch al drukker dan normaal in de kerk. Er werd uitstekend gezongen. Na Vermeeren kwam kapelaan van Hoek. Hij is ook erg belangrijk geweest voor het koor, vooral door zijn inzet. Hij had een bijzondere manier om met de jongens om te gaan. De dirigent die daarna kwam was Louis Toeboosch.

Hij was een uiterst muzikale man, die zijn eigen, voor die tijd zeer revolutionaire weg ging. Hij legde zeer sterke nadruk op de polyfone muziek uit de 15e en 16e eeuw, iets wat tevoren hier nauwelijks of niet gebeurde. Daarvoor had je de zgn. Liedertafelstijl, een beetje vette muziek, die erg op Duitsland georiënteerd was. Toeboosch bouwde dat helemaal om. Hij vond dat er in de

15e en 16e eeuw Nederlanders waren geweest die gewoon vergeten waren en die werkelijk uitstekende muziek gemaakt hebben. Hij heeft dat in zijn koor ondanks toch wel wat tegenstand ingevoerd en uitgebouwd”.

Jongens en mannen

Het Sacramentskoor bestaat al 60 jaar uit alleen jongens en mannen. Walther Cantrijn zou dat ook ook niet anders willen. Voor de oude polyfonie uit de 15e en 16e eeuw werd alle muziek altijd uitgevoerd door jongens. Vrouwen mochten niet in de kerk zingen. Ze zongen alleen in hun eigen kloosters.

Cantrijn: „De meest volmaakte muziek is toch die waar je dat hele brede spectrum aan stemmen hebt, waar je van de hoge tonen naar de lage tonen gaat. In vroeger tijden ging dat altijd met jongens en mannen. Ik heb die traditie gehandhaafd. Er is toch een duidelijk klankverschil tussen een vrouwen- en een jongenssopraan. Vrouwenstemmen vibreren over het algemeen wat meer dan jongensstemmen. Een jongensstem is, als hij goed gevormd is, staalhard en directer. En heeft daardoor een apart timbre”.

Het koor bestaat momenteel uit ongeveer 75 jongens en mannen. Een aantal van de mannen zingt al vanaf hun achtste jaar in het koor. Minstens vier keer in de week wordt er gerepeteerd. Maar daardoor krijgt men routine én kwaliteit en ook interesse in de muziek. Veel leden van het koor zijn terug te vinden in allerlei andere koren. Bijna iedereen blijft in de muziek.

De voornaamste taak van het koor is het zingen tijdens de kerkdiensten. Maar daarnaast krijgt men ook veel uitnodigingen om te komen zingen. Zo werkt het koor al jaren mee aan de uitvoering van de Mattheus Passion. Een paar jaar geleden werd opgetreden met het Concertgebouwkest.

40 stemmig motet

Op het ogenblik is Cantrijn druk bezig met de voorbereidingen van de uitvoering van het 40-stemmig motet *Spem in Alium* van Thomas Tallis op zondag 5 oktober in de Grote kerk.

Walther Cantrijn vertelt dat dit al jaren en jaren een hartewens van hem is, die nu dar eindelijk in vervulling gaat. „Ik kom vrij vaak in Engeland, bijna elke vakantie. Daar heb je fantastische jongenskoren. Ik ben daar geregeld gaan kijken en luisteren.

Ik heb er nogal wat repetities meegemaakt en daar heb ik veel van geleerd. Een van de stukken die ik daar hoorde was *Spem in Alium*. En dat is zoiets indrukwekkends. Het wordt gezongen door acht vijfstemmige koren. Dit werk

maakte zo'n indruk op me dat ik het graag ook in Nederland eens zou willen uitvoeren. Maar waar haal je zo gauw acht koren vandaan. Bij toeval kwam ik Daan Manneke tegen die, zo bleek, ook al lang met het idee rond om dit fantastische werk uit te voeren.

We zijn toen bij elkaar gaan zitten en hebben erover gepraat. We hebben zeven Brabantse koren en een Belgisch koor bij elkaar kunnen krijgen. We hebben een repetitieschema gemaakt voor een jaar. Eerst hebben de dirigenten samen gepraat en daarna hebben we de besturen van de koren geraadpleegd. Er is voor deze productie een speciale stichting in het leven geroepen.

Op vier plaatsen zal het stuk uitgevoerd worden, in Breda, Den Bosch, Antwerpen en Eindhoven. We hebben er een programma omheen gemaakt, want het eigenlijke stuk is niet zo heel lang. We maken van die gelegenheid gebruik om ook andere dubbelkorige werken uit te voeren. Bij elke uitvoering voeren we *Spem in Alium* twee keer op. De koren, samen ongeveer 300 man, zullen in de Grote Kerk opgesteld staan met het publiek er tussenin. Er staat één centrale dirigent, Daan Manneke, de andere dirigenten staan bij hun eigen koor”. In Breda wordt het op 5 oktober om 16.00 uur in de Grote Kerk opgevoerd.

Ineke Coremans.

Golfbeweging door de ruimte

* Daan Manneke: „Het mooiste is dat de klank echt rond gaat, je krijgt zoets als quadrafonie in tweevoud.“
Foto: Marius Klabbers

DAAN MANNEKE LEIDT 40-STEMMIG KOORWERK

door Rob Schoonen
en Arnold Verkouteren

BREDA - 'Een sensatie van klank in de ruimte', zo typeert de Bredase musicus Daan Manneke het opvallende koorwerk 'Spem in alium' van de Engelse componist Thomas Tallis. Het wordt gezongen door acht 5-stemmige koren; 40-stemmig in totaal.

Manneke herde het werk enkele jaren geleden in Engeland en begon onmiddellijk voorbereidingen te treffen om het werk ook hier uit te voeren. De première is op 5 oktober. Om het project in goede banen te leiden is de stichting 'Spem in alium' opgericht. Manneke reisde intussen door de provincie en vond acht koren. Kwaliteit stond daarbij uiteraard primair. Het meest typerende is dat er twee jongenskoren meedoen - nogal Engels dus - en wel het jongenskoor van de H. Hartkerk te Bostel en het jongenskoor van de Sacramentskerk in Breda. Verder werken er koren mee uit Den Bosch, Breda, Oosterhout en Antwerpen. In totaal zo'n driehonderd zangers/zangeressen.

Politieagent

De jongenskoren zijn belangrijk, omdat jongenssopranen helder zijn, jongensaltten op counter-tenors lijken (en die komt men in Engelse muziek vaak tegen), terwijl vrouwenstemmen donkerder kleuren.

Met de jongenskoren ontstaat een transparante klank met meer boven-tonen.

Bij de uitvoering worden alle koren door hun eigen dirigent geleid, terwijl Daan Manneke zich zo opstelt, dat hij door alle dirigenten gezien kan worden: „Je zou me kunnen omschrijven als een soort politie-agent.“ Hij leidt dus geen koor, maar tacteert voor de acht dirigenten, zodat zij exact in hetzelfde tempo zingen en precies inzetten en ook om schommelingen te corrigeren.

Door effecten als echowerkingen zouden dirigenten in problemen kunnen raken, zeker wanneer hun koor moet beginnen terwijl er bijvoorbeeld al vier andere koren zingen.

Om de kosten te dekken zijn er sponsors aangetrokken en kreeg men subsidie van het rijk en de gemeenten waar het werk wordt uitgevoerd. De provincie geeft niets. De commissie die de aanvraag moest beoordelen sprak van 'onhaalbaar' en liet met die vage term de koren in de kou staan. Nogal merkwaardig, niet alleen omdat het werk hoogstzelden wordt uitgevoerd, er toch zeven Brabantse koren aan meewerken, naast gerenomeerde musici als

Daan Manneke (wiens 'Organum II' onlangs werd uitgevoerd op het verjaardagsconcert voor prins Claus) Walther Cantrijn, Huub Bartz en Thieu Lax.

Vader

Thomas Tallis is (vermoedelijk in 1505) in Leicester geboren. Hij stierf in Greenwich, in 1585. Hij was organist en componist en kreeg de titel 'vader van de Engelse kerkmuziek'. Tallis was dermate beroemd dat hij een koninklijk privilege kreeg om 21 jaar lang zelf muziek uit te geven. Zo kon hij, samen met de componist Byrd, veel eigen werken in druk laten verschijnen. Een ervan is het motet 'Spem in alium non habui' ('Ik heb mijn hoop niet op een ander gesteld'). De tekst van het werk is overigens afkomstig uit het bijbelboek Judith.

In de tijd van Tallis ontstond onder Hendrik VIII de Anglicaanse kerk. Mogelijk is het motet gecomponeerd toen deze kerk tien jaar bestond en is 'de ander' de paus. „Maar“, zegt Manneke, „het kan best voor een kroning zijn geweest of een uitvaart van een koning in die Royal Chapel.“

Het is duidelijk, dat Tallis een meester in het contrapunt moet zijn, om

* Een deel van de partituur (voor de koren vijf tot en met acht) 'Spem in Alium Nunquam Habui' van Thomas Tallis.

op bepaalde momenten inderdaad veertig verschillende stemmen te laten klinken, zonder dat het één dikke brij wordt. Steeds weer zet één koor in en voegen zich andere erbij, vallen af, komen terug. „Er ontstaat“, zo legt Daan Manneke uit, „een golfbeweging door de ruimte, vaak met een groot canonic effect. Het is dan ook onmogelijk een dergelijk op ruimtewerking afgestemde compositie op een podium te zingen. Het effect gaat dan verloren. Het is per definitie een ruimtelijk werk, een sensatie van klank in de ruimte. Vandaar ook dat de koren steeds langs de muren in het middenschip staan opgesteld. Het publiek zit werkelijk midden, tussen de muziek in.“

Contacten

Bij de vier concerten die op de agenda staan begint en eindigt men steeds met het 'Spem in Alium'. Verder worden er steeds wisselende programma's gezongen. En dat gebeurt ook dikwijls met twee of drie koren samen. Dat brengt interessante dingen met zich mee. Men hoort bijvoorbeeld de mis 'Vinum bonum et suave' van Lassus en het gelijknamig motet, waarvan de muziek voor deze mis is gebruikt. Dit betekent, dat de koren niet alleen samenwerken, maar ook elkaar beluisteren en daarmee een brok, kennis opdoen. De sociale contacten vindt Manneke van wezenlijk belang. Ook al omdat naar alle waarschijnlijkheid de samenwerking een vervolg zal krijgen. De componist denkt voorzichtig aan een concert met motetten van Bruckner en koorwerken van Strawinsky.

In Breda staan naast het werk van Tallis onder meer 'Hymn to a virgin' van Britten, en Psalm 67 van Charles Ives op het programma. In de St. Jan in Den Bosch hoort men de 'Lamentations I' van Tallis en twee psalmen van Sweelinck.

Een mis van Lassus en de reeds genoemde psalmen van Sweelinck zijn te beluisteren in Antwerpen. Het laatste concert wordt gegeven in Eindhoven en daar zingt men naast het Spem in Alium onder meer 'Salvator Mundi' en 'O nata lux' van Tallis en 'Magic of music' van Ton de Leeuw.

DAAN MANNEKE: 'MUZIKALE WILD-WEST-GEDACHTE'

Veertigstemmige zang met 300 zangers in Grote Kerk Breda

Door Henk Egbers

„Het gaat op de eerste plaats om de sensatie van de gebeurtenis. Dat is de enig echte verantwoording,” aldus Daan Manneke tijdens een persconferentie in Utrecht met betrekking tot een sensationeel muzikaal Brabants gebeuren, waarvan hij samen met Walter Cantrijn de initiator is.

Acht koren (driehonderd zangers) gaan het veertigstemmig motet 'Spem in Alium' van Thomas Tallis (1505-1585) uitvoeren. De première is op zondag 5 oktober om 16.00 uur in de Grote Kerk van Breda. Daarna volgen er concerten in Den Bosch, Antwerpen en Eindhoven. In Breda zal de Britse consul aanwezig zijn, in Den Bosch de Britse ambassadeur. Ondanks de singelloop die op diezelfde dag in Breda gehouden wordt, zal de Grote Kerk vanaf half vier normaal bereikbaar zijn.

Daan Manneke heeft zin in 'monumentale stukken', die belangrijk zijn vanuit het perspectief van de historie. Drie jaar geleden is dit project in een kroeg van Breda geopperd en rijp gepraat. Walter Cantrijn, dirigent-organist van het Sacramentskoor in Breda, koesterde dit motet ook als zijn wensdroom.

Wild-west

„Deze Wild-west-gedachte in muziekland wilden we realiseren. De authenticiteit van uitvoeren is daarbij een leuk gezelschapsspel,” aldus Daan. De Engelse koorpraktijk zou er met zijn helderheid en beweeglijkheid het dichtst bij liggen. En ook Cantrijn, een trouwe luisteraar in Salisbury, onderkent dat. Bovendien zegt hij: „Meezingen in zo'n werk is, als ervaring, zó belangrijk voor de jongens van mijn koor. Een pedagogische meerwaarde, die hen levenslang bij blijft.”

Er zijn slechts twee veertigstemmige muziekwerken in de historie bekend. Het andere is van Alessandro Striggio (1535-1589). Spem in Alium is tekstueel gebaseerd op het bijbelse boek Judith. „Het stuk is in wezen niet polyfoon. Het aspect van de ruimte en het rondgaan van de klank is bij de uitvoering heel belangrijk.” Daarom is gezocht naar 'kathedrale ruimten'. Er is een regisseur - Wim Arts - ingehuurd om het gewenste effect te arrangeren. Daan Manneke heeft de algemene muzikale leiding, terwijl ieder koor tevens onder zijn eigen dirigent zingt.

Zangcultuur

De deelnemende koren zijn niet willekeurig gekozen of op basis van wie zin heeft kan meedoen. Er is gekeken naar koren met een eigen zangcultuur, passend in deze totaliteit. Het zijn: Brabants Kamerkoor Den

Bosch onder leiding van Reinier Wakelkamp, Cantabile Den Bosch onder leiding van Jacques van den Dool, Capella sine Nomine Breda onder leiding van Daan Manneke, Heilig Hartkoor Boxtel onder leiding van Joop Felix 's-Hertogenbosch, Vokaal Ensemble onder leiding van Thieu Lax, Oosterhouts Kamerkoor onder leiding van Huub Bartz, Pratum Musicum Antwerpen onder leiding van Marcel Onsia en Sacramentskoor Breda onder leiding van Walther Cantrijn.

Dat de muzikale opvattingen over het stuk aan veranderingen onderhevig zijn, mag blijken uit het feit dat een uitvoering van het motet veertig jaar geleden in Engeland ongeveer een half uur duurde. De uitvoering zal nu tien minuten vragen. De concerten bestaan dan ook uit programma's met stukken van tijdgenoten van Tallis en enkele moderne componisten, waarbij de onderscheiden koren zich ook kunnen presenteren. In Breda betreft het composities van onder meer Britten, Ives, Ton de Leeuw, Byrd en Schütz. Ieder concert begint en eindigt met de uitvoering van het veertigstemmige motet.

Pijnlijk

De provincie Noord-Brabant heeft, op advies van de provinciale culturele raad, subsidie geweigerd aan dit project, omdat het te hoog gegrepen zou zijn. Daan Manneke: „Het is een zeer

pijnlijke zaak, temeer omdat het advies van de culturele raad getuigt van onkunde. Muzikaal wordt het stuk helemaal verkeerd benoemd (en dat nog wel met een professionele musicus in de adviescommissie), terwijl je eruit leest dat men het motet nog nooit gehoord heeft en geen kennis van zaken heeft.

Een hele droevige zaak, waarmee GS het moeilijk gehad zal hebben. Men kiest wel voor stukken die veilig zijn of die bekend zijn. Een War Requiem van Britten of een achtste van Mahler, terwijl die ook ontzettend moeilijk zijn. Bij deze uitvoering van Spem in Alium worden de topkoren van Brabant aan de kant gezet door het provinciaal bestuur ten gevolge van een ondeskundig advies door de culturele raad,” aldus Manneke. Hij ziet in deze ad hoc-affaire ook geen bedreiging

voor het Brabant Koor, dat inmiddels een soort instituut is geworden.

Het departement van WVC subsidieert deze opmerkelijke onderneming wel en voor de rest zijn er sponsors (onder meer LU) gezocht, die de ongeveer f 30.000 kosten dekken met de concertsteden die meebetalen.

Nare zaken

De zeven Brabantse koororganisaties en het koor uit Antwerpen hebben elkaar gevonden in een organisatorisch en muzikaal overleg, ondergebracht in een stichting. Daan Manneke: „Deze stichting van nare zaken blijft bestaan. Ik verzin wel weer wat. Voor volgend jaar staat de mis van Strawinsky op het programma.”

Behalve het concert in Breda op 5 oktober wordt gezongen op 26 oktober in de Bossche St.-Jan, om 20.00 uur; op 15 november om 20.00 uur in de Jacobuskerk te Antwerpen en op 16 november om 15.00 uur in de St.-Cathrien van Eindhoven.

De Stem

2. Het Voorspel

„Amateurs vertellen zich aan meesterwerk” 23/5 '86

Koren boos over negatief advies Culturele Raad

Van onze muziekredactie

DEN BOSCH - Een negatief advies van de Culturele Raad van Noord-Brabant over een provinciaal subsidie van 20.000 gulden voor de uitvoering van een gigantische koorcompositie heeft in de Brabantse zangerswereld voor nogal wat opwinding gezorgd.

Het gaat om de vertolking, in oktober, van 'Spem in alium', een meesterwerk van de Engelse renaissance-componist Thomas Tallis. Dit werk zal worden uitgevoerd door zeven Brabantse koren en een Antwerps koor, onder leiding van de Bredase dirigent-componist Daan Manneke.

Het motief voor de afwijzing door de Culturele Raad (CR) luidt, dat de compositie te moeilijk zou zijn voor amateurs. De initiatiefnemers willen het project koste wat kost doorzetten. Tallis' compositie zal waarschijnlijk in Breda, Eindhoven en Den Bosch tot klinken komen. Of dat onder de ideale omstandigheden zal kunnen gebeuren, wordt intussen links en rechts betwijfeld.

„Een dergelijke samenwerking is tamelijk uniek, en het initiatief hiertoe kunnen wij alleen maar toejuichen”, schrijft de Culturele Raad, maar verder gaat hij niet. Volgens de CR dreigen de koren zich aan dit meer dan 40-stemmige motet te vertellen.

De musicoloog Theodore van

Brabant's Dagblad

Houten, lid van de muziekcommissie van de Culturele Raad: „Jammer, ik ben nu voor een heleboel mensen de zwarte Piet. Maar het is nu eenmaal noodzakelijk de betrokkenen te waarschuwen dat dit stuk zó weergaloos moeilijk is, dat het per se niet door amateurs kan worden gerealiseerd. Zelfs het Groot Omroepkoor, een van de beste beroepskoren van Europa, heeft er zich aan vertild”.

Volgens Van Houten staat of valt de uitvoering met een zeer speciale opstelling van de zangers. Het komt erop neer, dat ze in tien vokale kwartetten worden opgedeeld. „Elk van die kwartetten moet de kwaliteit hebben van zeg maar The King's Singers.” Bovendien stelt het werk bijzondere akoestische eisen. „Echt, neem van me aan dat dit voor amateurs niet te doen is, werkelijk niet!”

Misplaatst

De dirigent van een der deelnemende koren, Joop Felix uit Boxtel, is het met de negatieve visie van de CR niet eens. Hij vindt dat koren op zijn minst de kans moeten krijgen het project zo goed mogelijk te realiseren en dat de CR zich ten onrechte op voorhand een oordeel aanmatigt, dat uitsluitend tot de competentie van de betrokken dirigent(en) en koorleidingen behoort. Het is volgens hem dan ook misplaatst, deze argumenten als motief te gebruiken ter ondersteuning van het negatieve advies van de CR aan GS.

De initiatiefnemers proberen sponsors voor het project te interesseren.

Verdeeld

De provincie heeft voor de tweede keer dit jaar geld verdeeld voor culturele activiteiten. Er gaat een half miljoen naar de podiumkunsten en 75.000 gulden naar andere activiteiten, zoals beeldende kunsten en musea.

Van de driekwart ton slokt de komende tentoonstelling 'Dans te Kijk' in Breda 20.000 gulden op. Het Kruithuis in Den Bosch krijgt 15.000 gulden en voor de Brabantse Dag in Heeze heeft de provincie 22.500 over. Voor de podiumkunsten resteerde van het jaarbudget van 2,6 miljoen nog ruim een half miljoen.

GS hebben bij de verdeling alle adviezen van de Culturele Raad gevolgd op één na. Het Internationaal Vocalistenconcours in Den Bosch krijgt van GS alsnog 30.500 gulden subsidie. Andere grote 'afnemers' van de subsidie zijn de Theaterassociatie in Eindhoven, de Stichting Kultoeir in Tilburg, Grote Luxe in Tilburg, Kwiebustheater Eindhoven en het Brabants Overleg Poppenspelers in Tilburg.

DEN BOSCH - Vrijdag 6 juni om 13.30 uur zal de culturele commissie uit de provinciale staten zich buigen over het ontwerp-verdeelprogramma podiumkunsten tweede helft 1986 (f526.897) en het ontwerpverdeelprogramma beeldende kunsten, musea, letteren, cultuur- en geschiedbeoefening tweede helft 1986 (f75.610). Op enkele uitzonderingen na volgt GS het advies van de culturele raad. Wat onze regio betreft gaat het om de volgende posten. Het project voor zeven Brabantse koren van Daan Manneke uit Breda (vraag f20.000) -Spem in alium- wordt negatief geadviseerd omdat "de twijfels over de artistieke haalbaarheid te groot zijn". Het Brabants Koor (f9.332 voor War Requiem) krijgt daarentegen een hoge prioriteit.

Brabants Dagblad

GS VOLGT ADVIES CULTURELE RAAD

Beschikbare podiumgelden worden ad hoc toegewezen

Brabants Dagblad

Betutteling

Iets te gretig is het provinciaal bestuur ingegaan op een advies van de Culturele Raad, een subsidie van 20.000 gulden te weigeren aan een bijzonder project van zeven Brabantse koren. Het gaat om een nogal spectaculaire produktie, de uitvoering van een meesterwerk uit de Engelse renaissance. De Culturele Raad heeft Gedeputeerde Staten laten weten, dat zij deze compositie te moeilijk vindt voor amateurs.

Met dit advies is de raad buiten zijn boekje gegaan. In de eerste plaats is het bepalen of een kunstwerk 'moeilijk' is, een subjectieve zaak. Ten tweede is de keuze van een repertoire van oudsher het recht en de verantwoordelijkheid van de uitvoerend kunstenaar/ster.

Het is geen zeldzaamheid dat kunstenaars — dat overkomt niet alleen amateurs — zich aan een kunstwerk vertillen. Daar staat tegenover dat de neiging, te reiken naar een niveau dat iets hoger ligt dan dat, waarvoor de kunstenaar erkenning heeft gevonden, prijzenswaard is. Ontbreekt dit streven, dan veroordeelt de kunst zichzelf tot de weliswaar veilige, maar grauwe marge van de middelmatigheid.

Een integer kunstenaar zal deskundige adviezen niet zomaar naast zich neerleggen, maar het blijft zijn of haar persoonlijke beslissing, of hij de uitdaging al dan niet aanvaardt.

De Culturele Raad Noord-Brabant heeft het, dankzij slaafs volgen door GS, gepresteerd, met een ordinair machtsmiddel (geld), een wellicht riskant, maar in elk geval ook opmerkelijk initiatief van professioneel geleide koren in de provincie te ondergraven. Dat gebeurde met enigszins aandoenlijk musicologisch geredeneer over uitvoeringstechnieken en kwaliteiten, waaraan de koren in dit geval niet zouden kunnen voldoen. Met een portie encyclopedische kennis, die zij zelf ook wel kunnen opdiepen, zijn de coördinatie eventjes in de hoek gezet.

Terecht zijn de betrokken koren niet door dit toonbeeld van provinciale betutteling van hun stuk gebracht en

PREMIÈRE IN GROTE KERK BREDA

Brabants project voor acht koren

BREDA - Drie honderd zangers uit Brabantse en Belgische koren gaan een groot korenproject verzorgen in de Grote Kerken van Breda, Den Bosch, Antwerpen en Eindhoven.

Dit is een onderneming van twee Bredase musici, Daan Manneke en Walther Cantrijn, bij gelegenheid van het tienjarig bestaan van Cappella sine nomine en het zestigjarig jubileum van het Sacramentskoor. Het zal plaatsvinden in oktober en november.

Zaterdag 12 april is de start met een eerste gezamenlijke repetitie van het 40-stemmige motet Spem in Alium van de Engelse componist Thomas Tallis in de Maria Reginakerk in Boxtel. Daaraan nemen deel het Brabants Kamerkoor, Cantabile en 's-Hertogenbosch Vokaal Ensemble, allen uit Den Bosch, Cappella sine nomine en het Sacramentskoor uit Breda, het Oosterhouts Kamerkoor uit Oosterhout, Pratum Musicum uit Antwerpen en het Heilig Hartkoor uit Boxtel.

Een tweede gezamenlijke

repetitie vindt plaats op 13 september in het Bossche provincieshuis en een derde en generale repetitie van het project Spem in alium is op 4 oktober in de Grote Kerk te Breda, waar op 5 oktober de première wordt gegeven.

Het is voor veel koorzangers en dirigenten een vaak gehoorde wens om dit moeilijke en prachtige motet eenmaal te kunnen uitvoeren. Door een projektmatige aanpak in stichtingsvorm wordt dit mogelijk en komen financiële noch artistieke belangen van de deelnemende koren in het gedrang.

Bovendien vindt er op 25 mei een jubileumconcert plaats, dat door Cappella sine nomine gegeven wordt in de Antoniuskerk te Breda. Op 23 mei gaat daaraan een openbare generale repetitie vooraf. Op het programma staan werken van Lassus, Schütz, Monteverdi, Ives, Messiaen, De Leeuw en Manneke.

De Stem

Toernee van acht koren

BOXTEL - In de Maria Regina-kerk van Boxtel is zaterdagmiddag een driehonderd-koppig koor te horen. Het Boxtelse Heilig Hartkoor houdt dan met zeven andere koren de eerste gezamenlijke repetitie voor een tournee langs de grote kerken van Den Bosch, Breda, Eindhoven en Antwerpen in oktober en november van dit jaar.

De andere koren die aan dit project deelnemen zijn: het Brabants Kamerkoor en Cantabile uit Den Bosch, het 's Hertogenbosch Vokaal Ensemble onder leiding van Thieu Lax, Capella Sine Nomine en het Sakramentskoor uit Breda, het Oosterhouts Kamerkoor en Pratum Musicum uit Antwerpen.

Brabants Dagblad

-8-

3. Op weg naar een climax

ZATERDAG
MASSALE REPETITIE
MARIA REGINA KERK

Heilig Hartkoor met zeven koren op toernee

De klanken van een driehonderd koppig koor zullen zaterdagmiddag door de Maria Reginakerk in Boxtel klinken. Het Boxtelse Heilig Hartkoor heeft dan met zeven andere bekende koren de eerste gezamenlijke repetitie voor een toernee, die in oktober/november zal plaatsvinden. Tijdens deze rondreis zal onder meer het monumentale, veertig stemmige werk „Spem in alium nunquam habui” van Thomas Tallis ten gehore gebracht worden.

Veel koorzangers en dirigenten dromen ervan ooit het moeilijke maar prachtige motet van de Engelse komponist te kunnen uitvoeren. Door een projektmatige aanpak in stichtingsvorm worden de dromen van acht koren en dirigenten nu werkelijkheid. Het meesterwerk van Tallis vormt de rode draad in het geheel. „Spem in alium” zal steeds als opening en sluiting

Brabants Centrum 10-4-86

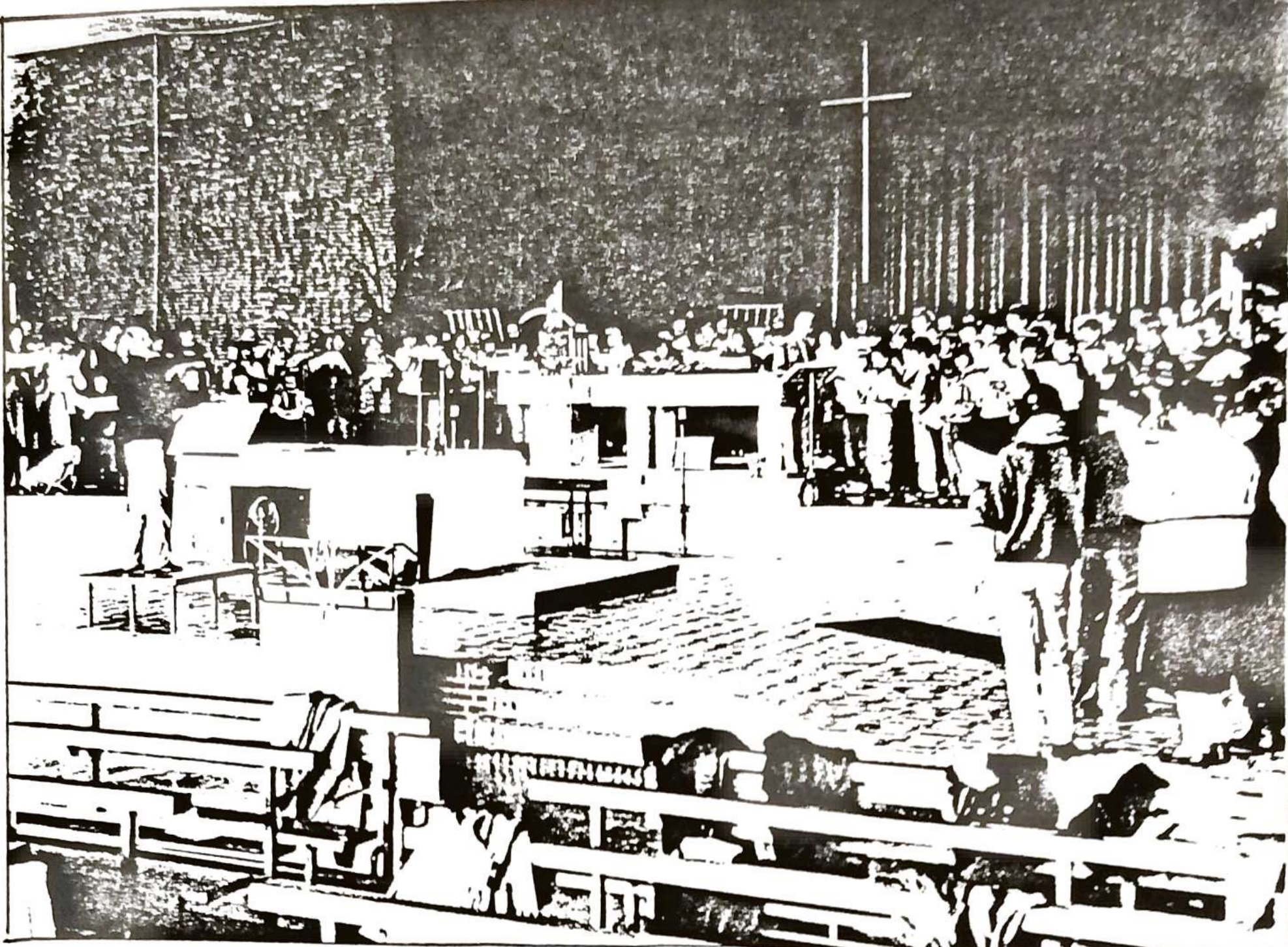
van elk concert worden uitgevoerd. In totaal acht koren nemen deel aan dit voor Nederland unieke projekt: Het Brabants Kamerkoor uit Den Bosch, Cantabile uit Den Bosch, Capella Sine Nomine uit Breda, het Sakramentskoor uit Breda, het Oosterhouts kamerkoor, Pratum Musicum uit Antwerpen, het 's-Hertogenbosch Vokaal Ensemble onder leiding van Thieu Lax uit Gemonde en het Heilig Hartkoor uit Boxtel onder leiding van Joop Felix. Samen 298 leden sterk, treden zij in oktober en november van dit jaar op in de grote kerken van Breda, Den Bosch, Antwerpen en Eindhoven.

Behalve het 16e eeuwse werk van Tallis vermeldt het programma enkele meerkerige werken uit ongeveer dezelfde stijlperiode. Daarnaast zal, per plaats verschillend, door de koren individueel een eigen Engels programma gebracht worden.

Aan de eerste gezamenlijke repetitie, zaterdag in Boxtel, is een jaar van voorbereiding voorafgegaan. Elk koor heeft wekelijks gerepeteerd onder leiding van zijn eigen dirigent. Zaterdag om 14.00 uur hoort men in de Maria Reginakerk voor het eerst of het met driehonderd stemmen ook nog klinkt. Op 13 september en 4 oktober hebben de koorleden in een gezamenlijke repetitie nogmaals de kans om aan elkaar te wennen, de massale klank en aan één centrale dirigent.

Het Boxtelse Heilig Hartkoor is met 67 koorleden het sterkst vertegenwoordigd in dit unieke projekt.

• Een overzicht van de repetitie door de gezamenlijke koren.
- FOTO BRABANTS CENTRUM

Zeven Brabantse koren uit Antwerpen besloten in 1985 een gezamenlijk project op te zetten en daar een jaar voor uit te trekken. Het resultaat daarvan is in de maanden oktober en november a.s. viermaal te beluisteren. De kern van het project is het 40-stemmige motet *Spem in alium* van Thomas Tallis (ca. 1505-1585). Voor de verdere invulling van de programma's, per plaats verschillend, waren de criteria: 1. monumentale, bij voorkeur meerkorige werken. 2. Engelse kerkmuziek met verbreding naar het vasteland, uit de tijd van Tallis en/of in sterk contrast met die tijd. Zo klinken op 5 oktober in Breda werken van o.a. Byrd, Gibbons, Schütz, Ives, Britten en Ton de Leeuw, en op 26 oktober in Den Bosch en op 15 november in Antwerpen werken van Sweelinck, Hassler, De Lassus, Britten en J. Berger. Het laatste concert, op 16 november in Eindhoven, vermeldt werken van o.a. Schütz, Ton de Leeuw, Messiaen en Stanford. Elk concert begint en eindigt met *Spem in alium* voor acht vijfstemmige koren. De deelnemende koren zijn het Brabants Kamerkoor (Den Bosch) o.l.v. Reinier Wakelkamp, Cantabile (Den Bosch) o.l.v. Jaques van den Dool, Cappella sine Nomine (Breda) o.l.v. Daan Manneke, Heilig Hartkoor (Boxtel) o.l.v. Joop Felix, 's Hertogenbosch Vocaal Ensemble o.l.v. Thieu Lax, Oosterhouts Kamerkoor o.l.v. Huub Bartz, Pratum Musicum (Antwerpen) o.l.v. Marcel Onsia en het Sacramentskoor (Breda) o.l.v. Walther Cantrijn. Voor locaties en tijden: zie de concertagenda. Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij Harry Janssen, Teijchinelaan 65, 4835 KB Breda, tel. 076-657407.

Tijdschrift

voor Oude Muziek

project op te zetten en daar viermaal te beluisteren. De kern van het project is het 40-stemmige motet *Spem in alium* van Thomas Tallis (ca. 1505 - 1585). Voor de verdere invulling van de programma's, per plaats verschillend, waren de criteria:

1. monumentale, bij voorkeur meerkorige werken.
2. Engelse kerkmuziek met verbreding naar het vasteland, uit de tijd van Tallis en/of in sterk contrast met die tijd.

Zo klinken op 5 oktober in Breda werken van o.a. Byrd, Gibbons, Schütz, Ives, Britten en Ton de Leeuw, en op 26 oktober in Den Bosch en op 15 november in Antwerpen werken van Sweelinck, Hassler, De Lassus, Britten en J. Berger. Het laatste concert, op 16 november in Eindhoven, vermeldt werken van o.a. Schütz, Ton de Leeuw, Messiaen en Stanford. Elk concert begint en eindigt met *Spem in alium* voor acht vijfstemmige koren.

De deelnemende koren zijn het Brabants Kamerkoor (Den Bosch) o.l.v. Reinier Wakelkamp, Cantabile (Den Bosch) o.l.v. Jaques van den Dool, Cappella sine Nomine (Breda) o.l.v. Daan Manneke, Heilig Hartkoor (Boxtel) o.l.v. Joop Felix, 's Hertogenbosch Vocaal Ensemble o.l.v. Thieu Lax, Oosterhouts Kamerkoor o.l.v. Huub Bartz, Pratum Musicum (Antwerpen) o.l.v. Marcel Onsia en het Sacramentskoor (Breda) o.l.v. Walther Cantrijn.

Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij Harry Janssen, Teijchinelaan 65, 4835 KB Breda, tel. 076 - 65 74 07.

Toonkunst nieuws

40-stemmig motet van tallis

Daan Manneke is de leider van een project waarin zeven koren uit Brabant en een koor uit Antwerpen samenwerken voor de uitvoering van het 40-stemmige motet *Spem in alium* van de 16e eeuwse Engelse componist Thomas Tallis dat door 300 zangers in vier kerken ten gehore zal worden gebracht.

Mens en
Melodie

□ Koren uit Den Bosch, Breda, Boxtel, Oosterhout en Antwerpen hebben zich verenigd tot een monster-koor voor Thomas Tallis' motet *Spem in Alium*. Een huzaarenstukje uit de renaissance, voor veertig stemmen, hier eik door een groep zangers bezet. Morgen in Breda (Grote Kerk, 16 uur), 26 oktober in Den Bosch (Sint Jan, 20 uur), en op 15 en 16 november in Antwerpen en Eindhoven. Naast Tallis ook andere koormuziek. VK 4-10-86.

Volkskrant

Spem in Alium

40-stemmig motet Thomas Tallis
(1505-1585)

Zeven Brabantse koororganisaties en een kamerkoor uit Antwerpen, besloten in 1985 (het jaar van de muziek) een uniek project op te zetten en trokken een jaar uit om een gezamenlijk programma in Brabant te realiseren, dat met amateurkoren in Nederland op deze wijze nog nooit gerealiseerd werd.

zondag 5 oktober om 16.00 uur

in de Grote Kerk te Breda.

Kaarten verkrijgbaar op ons kantoor.

Prijzen Fl. 12,50 - C.J.P. en 65+ Fl. 7,50

Concordia

4. Breda, zondag 5 oktober

ZATERDAG
4 OKTOBER 1986

HEE WEER

T44

Zonig weekend

Na dichte mist in de morgen, kregen we gisteren toch nog een vrij zonnige dag. Alleen in de hogere luchtlagen bleef het heilig. Een krachtig hogedrukgebied boven een groot deel van West-Europa blijft voorlopig zorgen voor droog, rustig en vrij zacht weer met weinig of geen wind. Het belooft een zonnig weekend te worden. In de nacht en ochtend kans op mist en vorst aan de grond.

Vandaag na het optrekken van de mist wordt het zonnig. Maximum 15-17 graden, minimum 3-5 graden. Zwakke hoogstens matige wind uit de richting tussen noord en zuid-oost.

Zondag opnieuw zonnig, maximum 6-18, minimum 2-4 graden. Vooruitzichten aanhoudend droog en mooi herfstweer.

Het weer gisteren luchtdruk 1025 millibar, minimum 6,8, maximum 18,7 graden.

Breda - West sept 86
PREMIERE VOOR NEDERLAND IN BREDA

Op 5 oktober a.s. 16.00 uur in de Grote Kerk, Breda zal uitgevoerd worden het monumentale, unieke 40-stemmige motet van Thomas Tallis (1505-1585)

SPEM IN ALIUM nunquam habui door zeven Brabantse koren en een kamerkoor uit Antwerpen, waaronder Cappella Sine Nomine en Sacramentskoor uit Breda.

Ook andere enkel- en dubbelkorige werken zullen worden uitgevoerd.

Het werk "Spem in Alium" wordt aan het begin en aan het einde van elk concert uitgevoerd, door driehonderd koorleden tesamen! o.l.v. Daan Manneke. De andere concerten worden gegeven te Den Bosch - St. Jan 26 oktober 20.00 uur; Antwerpen - St. Jacobskerk 15 november 20.00 uur; Eindhoven - Stadskerk St. Cathrien 16 november 15.00 uur. Entreprijs f. 12,50, CJP en 65+ f. 7,50.

Kaarten verkrijgbaar bij VVV en Muziekhandel Spronk, Breda en aan de kerk.

Als zanger uniek dit één keer in je leven te mogen en kunnen zingen, als toehoorder laat de kans je niet ontgaan dit te beluisteren.

Inlichtingen: Louis van Eijk, Jadestraat 31, 4817 JH Breda, tel. 076 - 14 26 60.

Single Soos

Zondag 5 okt. Première uitvoering van het 40 stemmig motet "Span in Alium" van Thomas Tallis in de Grote Kerk, Grote Markt Breda. Dit concert wordt uitgevoerd door 7 Brabantse koren en 1 Antwerps koor waaronder Cappella Sine Nomine en het Sacramentskoor. Nog nooit eerder in Ned. in deze samenstelling uitgevoerd. Entree f12,50 Aanvang 16.00u. Aanmelden en kaarten bestellen bij Babs en Yvonne.

PAGINA STAD EN STREEK 1

ZONDAG VIJF EVENEMENTEN

Binnenstad Breda wacht grote verkeerspuinhoop

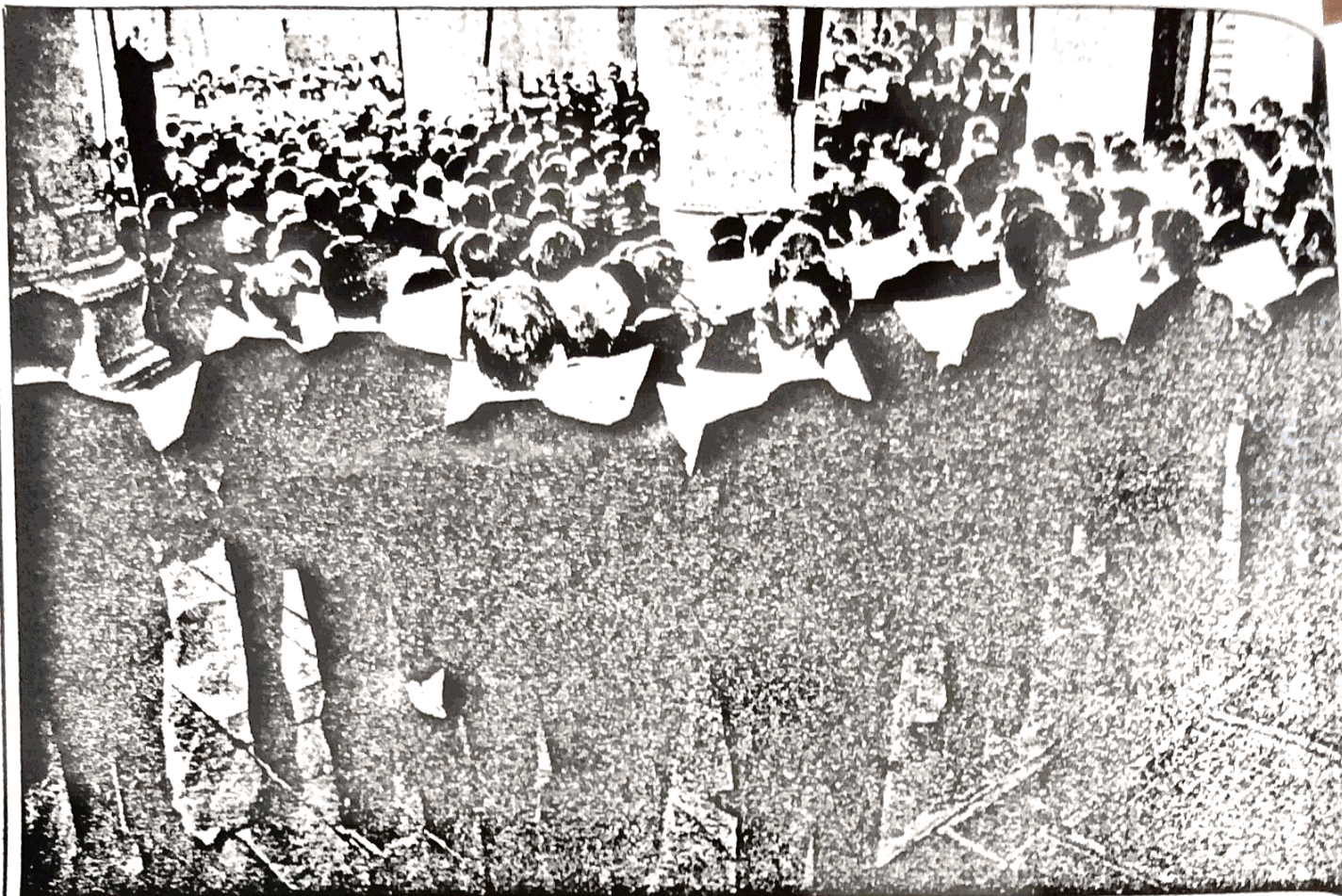
Van een onzer verslaggevers
BREDA - Breda staat aan de vooravond van waarschijnlijk een gigantische verkeerspuinhoop. Morgen zijn er binnen de singels, waar vanaf 11.30 uur absoluut geen verkeer mogelijk is, liefst vijf evenementen die nogal wat publiek zullen trekken. Parkeren zal echter grofweg gezegd buiten de singels plaats moeten vinden. Een woordvoerder van de politie: „Het is inderdaad een ware aanschaakeling van evenementen. Het zal verkeers technisch gezien wel een

puinhoop worden. Parkeren moet overal en nergens gebeuren". Met de fiets komen lijkt nog het verstandigste idee. De Singelloop in de binnenstad, waardoor tussen 11.30 en 17.00 uur geen auto de binnenstad in zal kunnen, vormt naar buiten toe het meest ingrijpende evenement. Daarnaast vindt vandaag en morgen op het Chasséveld het dertiende wereldkampioenschap voor beroepschauffeurs plaats. In Het Turfchip wordt zondag bovendien de Mineralenshow

gehouden, normaal ook goed voor een slordige tienduizend bezoekers. Twee kwalitatief hoogstaande muzikale evenementen (die daarna ook veel bezoekers zullen trekken) vormen zondagmiddag de rest van de vijf activiteiten. In de Grote Kerk wordt door een gigantisch koor van 300 zangers het 40-stemmig motet 'Spem in Alium' opgevoerd. Vanaf 15.00 uur zou de Grote Kerk voor de bezoekers weer normaal bereikbaar zijn, maar parkeren zal zeker niet naast de deur

kunnen geschieden. In het Hijgend Hert op de Pasbaan tenslotte komt Chet Baker op bezoek, de vermaarde trompettist. Voor bezoekers is er een speciaal parkeerplaatsje op de Vlaszak. Het concert in de Grote Kerk is in verband met de Singelloop al verplaatst van het begin van de middag naar 16.00 uur. Tussen de organisatoren van beide evenementen zijn volgens Laurens Siebers van de Grote Kerk afspraken gemaakt. Als het concert begint zouden de luidspeakers niet meer schallen op de Grote Markt, waar start en finish van de Singelloop zijn. „Dat heeft men in onderling overleg zo afgesproken", aldus Siebers. Voor de Singelloop, die om 13.00 uur van start gaat, hebben zich al meer dan 1000 atleten ingeschreven. Ze lopen eerst een kleine ronde door de binnenstad en daarna drie grote ronden over de singels. Daarnaast is er voor de trimlopers in de binnenstad een kleinere ronde uitgezet. De start daarvan is om 15.00 uur.

kunnen geschieden. In het Hijgend Hert op de Pasbaan tenslotte komt Chet Baker op bezoek, de vermaarde trompettist. Voor bezoekers is er een speciaal parkeerplaatsje op de Vlaszak.

• Ook in de zijbeuken van de Grote Kerk was plaats gemaakt voor de acht koren.

- FOTO MARCEL BEKKEN

Spem in alium: hommage aan Thomas Tallis

BREDA - Grote Kerk. Koorconcert met o.a. Spem in alium van Thomas Tallis door acht koren. Gehoord op zondag 5 oktober 1986

Door Geert van den Dungen

„Is het veertig-stemmig motet „Spem in alium” van Thomas Tallis slechts een ‘tour de force’ of blijkt deze muziek ook spirituele inhoud te hebben?” Dat is een vraag, die zondagmiddag in de Bredase Grote Kerk tijdens de uitvoering van dit gigantische muziekwerk ondubbelzinnig werd beantwoord.

Thomas Tallis (1505-1585) is alleen al vanwege zijn „Spem in alium” terecht te beschouwen als de grondlegger van de Engelse kathedraalmuziek. Dit zestiende-eeuwse motet op tekst uit het apocriefe boek Judith weerspiegelt de essentie van het mensdom op weergaloze wijze. Naast de grote muzikaal-technische vakkundigheid toont Tallis hier tevens zijn eerlijke visie op God en de wereld. Via acht vijfstemmige koren, die samen en afzonderlijk fraai harmonische klankbokken vormen, komt deze visie helder tot uitdrukking. Door een doordachte opstelling van de koren ontstond er een ruimtelijke rondgang van ‘klankgolven’ die heel goed werkte. Hierdoor werd je je als luisteraar bewust van het samengaan van tijd en ruimte. Een wonderlijke en zeldzame ervaring.

Daan Manneke was de ‘first leader’ van het geheel, die overtuigend en duidelijk de acht koren dirigeerde.

Deze koren lieten zich ook elk afzonderlijk of in kleine combinaties horen. Dubbelkorigheid stond in dit programma voorop. Het Brabants Kamerkoor en Cantabile uit Den Bosch onder leiding van Reinier Wakelkamp en Jacques van den Dool zongen goed afgewogen muziek van Britten en Gibbons. De Cappella Sine Nomine van Daan Manneke verraste met de lyrische en transcendente Psalm 67 van Charles Ives en het meditatieve „The magic of music” van Ton de Leeuw. In beide werken kon het koor zich volledig bewijzen. Het Heilig Hartkoor uit Boxtel onder Joop Felix zong bewonderwaardig een vijfstemmig Gloria van Byrd. Het programma van het ‘s-Hertogenbosch’ Vocaal Ensemble van Thieu Lax viel enigszins uit de toon. De overigens knap vertolkte Five English Folk-songs van Vaughan Williams vielen voor mij buiten het kader van het totaal. Het Sacramentskoor onder leiding van Walther Cantrijn zong heel geïnspireerd „Ave verum” van Byrd. Muziek van Schütz en Batten werd door het Oosterhouts Kamerkoor en Pratum Musicum o.l.v. Huub Bartz en Marcel Onsia ge-nuanceerd vertolkt.

Tot slot klonk nogmaals Tallis’ Spem in alium, dit meesterlijk moment uit de koorhistorie. Zevenhonderd toehoorders waren getuige van deze indrukwekkende Brabantse hommage aan Thomas Tallis.

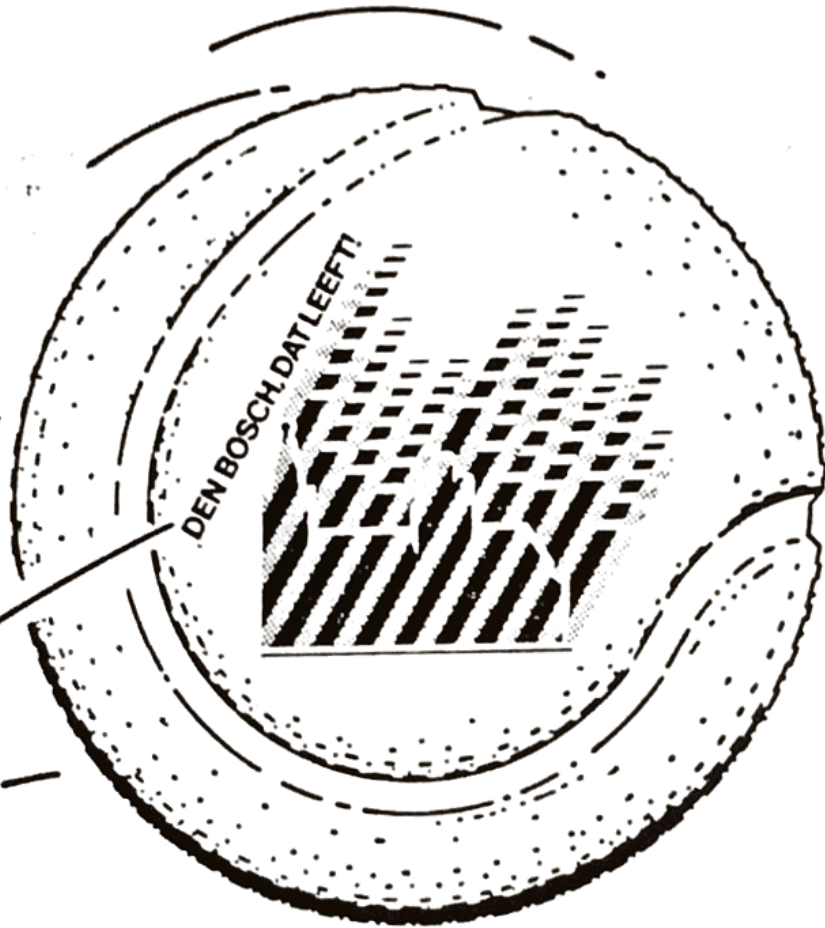
Rondom de Grote Kerk moedigden keurig geklede koor-knaapjes de atleten met de purperen hoofden aan alsof ze al met Spem in alium bezig waren, maar de opvoering daarvan zou pas om 16.00 uur beginnen.

De stem

Dat topsport en breed sport elkaar ondersteunen is wezen de 1273 recreatielopers die, nadat ze Nijboer en de anderen hadden aangemoedigd, van start gingen op de Grote Markt. Zelfs de 30 koren van het unieke muziekgebeuren de Grote Kerk kwamen tot het zingen de kerk uit om de lopersmassa te aanschouwen.

s'-Hertogenbosch, zondag 26 oktober

WAT HEBT U IN HET NAJAAR IN DEN BOSCH TE ZOEKEN?

We helpen u graag even met plannetjes maken voor het najaar. Het eerste weekend van oktober (3, 4 en 5) is er een belangrijke antiekbeurs in de Brabanthallen. 12 okt.: optreden van James Last in Maaspoort. 18 en 19 okt. kunt u de Dierenshow 1986 bezoeken, ook al in de Brabanthallen. Op 26 okt. wordt er door acht koren een 40-stemmig motet van Tallis uitgevoerd in de Sint-Jan. En op 27 okt. wordt in Maaspoort het Nashua Tennisgala gespeeld. Op 1 en 2 nov.: Brabantse vlooiemarkt in de Brabanthallen. Nu weet u wat u in Den Bosch te zoeken heeft, de komende tijd. Alle informatie krijgt u via de VVV, Markt 77, tel. 073-123071.

Den Bosch

- 23 okt 19.30 Casino: Publiekstheater 'De stilte'
- 23 okt 12.30 voorm. Azijnfabr.: Frans v Ruth, piano (Poulenc festival)
- 24 okt 20 Casino: Flairck 'Magic Music'
- 24 okt 20.15 Jeroen Boschhuis: Bossche Vrouwenkoor mmv Louis v Dijk, piano
- 24 okt 21 Theater Bis: Ons Theaterprod. 'De honden in mijn hoofd'
- 24 okt 20.30 voorm. Azijnfabr.: Ernst Rombouts, hobo; Young Hee Kim, sopr. ea (Poulenc festival)
- 25 okt 20 Casino: Casino Comedy Compagny 'Roof' (uitverk.)
- 25 okt 12-16 Kunstijsbaan de Vliert: land. schaatsdag
- 25 okt 22 Popsalon: Spasmodique (trash)
- 25 okt 21 Theater Bis: Herman Finkers 'EHBO is mijn lust en mijn leven'
- 25 okt 15 voorm. Azijnfabr.: Arno v Houtert, klarinet; Theo Schoonbrood, hoorn (Poulenc festival)
- 26 okt 21 Boulevard: Blurt (freefunk)
- 26 okt 15 voorm. Azijnfabr.: Geertje Kuypers, mezzosopr.; Janine Abbas, fluit (Poulenc festival)
- 26 okt 19.30 St. Jan: Brabants Kamerkoor, 's-Hert. Vocaal Ens., Cantabilé ea 'Spem in Allum'
- 28 okt 20 Casino: Globe 'Clavigo'
- 29 okt 20.30 Casino: Cab. Paul de Leeuw (uitverk.)

VOOR DE KINDEREN

- 26 okt 14 Theater Bis: Pop-penth. Kwiezel 'Mannetje Klaas' (4-8 j)
- 29 okt 14 Casino: Theo en Leo (clowns, 4-10 j f 5); 14 Theater Plok 'Rodo, Sok en de wonder-schone Plane' (va 4 j f 1,50)

NASHUA

Brabants Dagblad

Soeteleve

Spem in Alium uniek concert in St. Jan

DEN BOSCH- Zeven Brabantse koren en een kamerkoor uit Antwerpen (tesamen 300 koristen) geven zondag 26 oktober in de kathedrale basiliek St. Jan een uitvoering van het unieke 40-stemmige motet van de Engelse componist Thomas Tallis. Het motet is een meesterlijk en uniek moment uit de koorhistorie. In de Grote Kerk van Breda, waar zondag 5 oktober het eerste concert van dit project werd gegeven, waren meer dan 700 toehoorders getuige van deze indrukwekkende Brabantse hommage aan Thomas Tallis.

Volgens het Dagblad de Stem was het concert "een wonderlijke en zeldzame ervaring". Voor het concert in de St. Jan wordt dan ook een grote belangstelling verwacht. Toegangskaarten zijn in de voorverkoop verkrijgbaar bij het VVV-kantoor op de Markt en voor de aanvang van het concert aan de kerk. De aanvang van het concert is 20 uur.

Stadsgewest

Acht koren zingen 'Spem in Alium' in Bossche kathedraal

DEN BOSCH - In de Sint-Jan brengen acht koren vanavond het 40-stemmige motet 'Spem in Alium' van Tomas Tallis. Het koorconcert begint om 20 uur.

ACHT KOREN IN KONCERT

Voor het concert dat zeven Brabantse koren en een kamerkoor uit Antwerpen - tesamen 300 koristen - zondag 26 oktober in de Sint Jan te 's-Hertogenbosch zullen vertolken, wordt een grote belangstelling verwacht. Begin oktober waren tijdens het eerste concert in Breda meer dan 700 toehoorders getuige van de indrukwekkende Brabantse hommage aan Thomas Tallis. Aan de uitvoering van het unieke 40-stemmige motet van deze Engelse komponist werkt ook het Heilig Hartkoor uit Bostel mee.

Behalve het zelden uitgevoerde motet 'Spem in Alium' staat ook een aantal

enkel- of dubbelkorige werken op het programma. Zij staan in nauwe relatie met het werk van Tallis of vormen daarmee een sterk contrast.

Naast het H. Hartkoor werken aan de uitvoering mee: Het Brabants Kamerkoor, Cantabile uit de Brabantse hoofdstad, het 's-Hertogenbosch' Vokaal Ensemble, de Bredase koren Cappella Sine Nomine en het Sakramentskoor, het Oosterhouts Kamerkoor en Pratum Musicum uit Antwerpen.

Het 40-stemmige motet van Thomas Tallis (1505-1585) behoort wat de opbouw betreft, duidelijk tot de 'ruimtelijke muziek', wat wil zeggen dat de klankstromen steeds vanuit andere plaatsen in het gigantisch koor opbloeien. Een doordachte opstelling van de koren onder het groot-orgel en in de zijbeuken van de kathedrale basiliek St. Jan te 's-Hertogenbosch, zal de ruimtelijke werken van deze klankstromen nog optimaal bevorderen.

Toegangskaarten voor het concert zijn in voorverkoop verkrijgbaar bij het VVV-kantoor op de Bossche Markt en bij muziekhandel Spiero in de Kerkstraat. Bovendien voor de aanvang van het concert aan de kerk. De prijzen bedragen f 12,50; KJP en 65-plus f 7,50. Het concert begint om 20.00 uur.

Na het concert in 's-Hertogenbosch volgen nog uitvoeringen in de St. Jacobskerk te Antwerpen (15 november, 20.00 uur) en in de Stadskerk St. Cathrien te Eindhoven (16 november, 15.00 uur).

Groot koorconcert in de Sint-Jan

DEN BOSCH - In de Sint-Jan heeft morgenavond een groot koorconcert plaats waaraan 300 zangers van verschillende koren deelnemen. Dit concert, 'Spem in Alium', begint om acht uur. Kaarten zijn verkrijgbaar aan de ingang van de kerk.

Brabants Dagblad

SPEM in ALIUM: acht koren in een uniek concert

Zeven Brabantse koren en een kamerkoor uit Antwerpen - tesamen 300 koristen - geven zondag 26 oktober a.s. in de kathedrale basiliek St. Jan te 's-Hertogenbosch, een uitvoering van het unieke 40-stemmige motet van de Engelse componist Thomas Tallis. Behalve dit zelden uitgevoerde motet staan ook een aantal enkel- of dubbelkorige werken op het programma, die in nauwe relatie staan met het werk van Tallis of daarmee een sterk contrast vormen.

Van de acht koren zijn er drie afkomstig uit 's-Hertogenbosch, te weten: Het Brabants Kamerkoor, Cantabile en 's-Hertogenbosch' Vokaal Ensemble; de overige koren die aan dit concert hun medewerking verlenen zijn: Cappella Sine Nomine en het Sacramentskoor, beiden afkomstig uit Breda, het Heilig Hartkoor uit Bostel, het Oosterhouts Kamerkoor uit Oosterhout en Pratum Musicum uit Antwerpen. De uitvoering van het

motet "Spem in Alium" staat onder muzikale leiding van Daan Manneke, de overige enkel- of dubbelkorige werken staan steeds onder leiding van de dirigent van de uitvoerende koren.

Dat het 40-stemmige motet van Thomas Tallis (1505-1585) - een meesterlijk en uniek monument uit de koorhistorie - slechts zelden wordt uitgevoerd, behoeft geen betoog. Het vergt acht vijfstemmige ensembles of koren, wat een zorgvuldige planning en organisatie

noodzakelijk maakt. Wat de opbouw betreft, behoort het werk duidelijk tot de "ruimtelijke muziek", wat wil zeggen dat de klankstromen steeds vanuit andere plaatsen in het gigantisch koor opbloeien. Een doordachte opstelling van de koren onder het grootorgel en in de zijbeuken van de kathedraal, zal de ruimtelijke werking van deze klankstromen nog optimaal bevorderen.

Voor het concert in de kathedrale basiliek van St. Jan op zondag 26 oktober a.s. wordt een grote belangstelling verwacht. Toegangskaarten voor het concert zijn in voorverkoop verkrijgbaar bij het VVV-kantoor op de Markt en bij Muziekhandel Spiero in de Kerkstraat en voor de aanvang van het concert aan de kerk. De prijzen bedragen: f 12,50; CJP en 65+ f 7,50. De aanvang van het concert is om 20.00 uur.

W.H.J. U.S. S. U.S.E.T.O. P.S.T.V.T.V.S.S.

'Spem in alium' klinkt imposant in Sint-Jan

Koorconcert rond het 40-stemmig motet 'Spem in alium' van Thomas Tallis (1505-1585). Met medewerking van: Brabants Kamerkoor, 'Cantabile', Capella sine nomine, H. Hartkoor Boxtel, 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble, Oosterhouts Kamerkoor, Pratum Musicum Antwerpen en Sacramentskoor Breda. St. Jan, Den Bosch, zondagavond 26 oktober.

Door Ferd Op de Coul

Een uitvoering, nog wel door amateurs, van het korte, maar monumentaal bezette 40-stemmige motet 'Spem in alium nunquam habui' van Thomas Tallis, is een uniek feit en een geweldige uitdaging. Zeven Brabantse kamer- en kerkkoren en een kamerkoor uit Antwerpen hebben gisteravond bewezen deze 'Mount Everest' van vocale cultuur te kunnen bedwingen, onder de coördinerende leiding van Daan Manneke met de acht eigen dirigenten als secondanten, bij de hoefijzergewijs tussen de pilaren en voor de hoofdingang opgestelde ensembles in de volle basiliek. Onder het talrijke gehoor bevond zich de Britse ambassadeur, Sir John Margetson.

Stellig zijn niet alle eisen wat betreft de historische uitvoeringspraktijk bij deze reconstructie van dit voor amateurs vooral qua zuiverheid en transpartheid 'levensgevaarlijke' motet van Tallis in deze vertolking aan kop en staart van het concert, in vervulling gegaan.

Maar het is wel een indrukwekkende aangelegenheid geworden, vooral bij de voor deze onderneming zeer kwetsbare akoestische kwaliteit van de St.-Jan. Het stuk van Tallis is gecomponeerd voor acht separate vocale kwintetten die de gehele kerk met hun beurtelings geïntoneerde partijen moeten vullen, zodat een uiterst ruimtelijk en dynamisch stemmenweefsel ontstaat.

De kunst is dat uitgangspunt te verwezenlijken en Daan Manneke is er zowaar in geslaagd die 'Elizabethaanse stereo' althans ten dele, die ruimtelijke illusie te verlenen. Dat het niet helemaal lukte, ligt niet aan hem, noch aan de voorbeeldig en zeer zuiver zingende ensembles, maar aan het feit dat je nu eenmaal als luisteraar aan een vaste plaats gebonden bent.

Voor mij was dat pal naast de

preekstoel en bij de hoofdirigent, met aan de andere kant de jongens van het Sacramentskoor uit Breda, die dus bij hun inzetten sterk domineren. Wellicht zouden kleinere ensembles de klanktotaliteit gunstiger hebben doen uitvallen.

Maar goed: het motet klonk ondanks de moeilijke omstandigheden, buitengewoon fraai. Er was grote discipline, vocale schoonheid en ook expressieve beweging in geïnvesteerd.

Benijdenswaardig

Dat kan ook gelden voor de tussen beide uitvoeringen van Tallis' motet gezongen werken van de deelnemende koren afzonderlijk onder hun eigen dirigenten. Daaruit bleek dat Brabant benijdenswaardige vocale ensembles bezit die elk op hun terrein, elk in hun eigen klankcultuur, prachtige kwaliteiten kunnen ontplooiën.

Het gast-ensemble uit Antwerpen, Pratum Musicum onder Marcel Onsia, bleek met een 5-stemmig werk van Tallis, 'Lamentatio Jeremiae', in kwaliteit niet voor de overige koren onder te doen...

6. Antwerpen, zaterdag 15 november

VAN A TOT Z Aankondigingen

25 Jaar Nausikaakoor - Brussel

Tento
door
Kultu
25 ja
er ve
Uiten
stiel
nauk
tento
koor
Info
(vln
okto
zond
Vrij

Voor het concert op zaterdag 15 november om 20.00 uur in de St. Jacobskerk, georganiseerd door de vzw Pratum Musicum kunnen kaarten besteld worden bij: Ticketshop Theatercentrum
Theaterplein
2000 Antwerpen.
Prijzen: 250,- en 150,- (CJP en 3+-pas)

14de jaargang, nr.6 (november-december) 1986
tweemaandelijks tijdschrift van het

Algemeen Nederlands Zangverbond v.z.w.

"SPEN IN ALIUM" *****

De doelstelling van de stichting die dezelfde naam draagt als het project, SPEN IN ALIUM, is het doen uitvoeren van concerten met een hovenlokale betekenis, waarin specifiek het grote werk van Thomas Tallis (1505-1585) voor 40 stemmen "Spem in alium nunquam habui" als een centrale faktor aanwezig zou moeten zijn.

Binnen het totaalbeeld aan muziek - ad hoc - projecten zal SPEN IN ALIUM een uniek karakter vervullen, omdat het, voor zover na te gaan is, de eerste keer in Nederland zal zijn dat een dergelijk project opgezet en uitgevoerd wordt.

Het idee werd geboren in het jaar van de muziek, 1985, waarin ook Thomas Tallis één van de "verjaren-de" componisten was. Het magnifieke motet "Spem in alium" zal tot klinken gebracht worden middels de koorleden van zeven kamer-koren, waaronder één koor uit Antwerpen. Dit genoemde muziekwerk fungeert als een soort "rode draad" tijdens alle concerten en zal steeds twee maal klinken. Zoals u wellicht kunt begrijpen, vergeet dit alles een grote voorbereiding en een hand perfectie organisatie. Dat is de reden dat de eigenlijke uitvoering pas zal plaatsvinden in het najaar van 1986.

Om de vrij grote organisatie niet te beperken tot slechts één werk en we nu de mogelijkheid hebben met meer koren samen te werken, maken we hier meteen gebruik van door enkele meerkorige werken uit ongeveer dezelfde stijlperiode op het programma te nemen. Daarnaast zal door de koren individueel per plaats verschillend een eigen (Engels) programma gebracht worden waarbinnen de meerkorige werken en "Spem in alium" een plaats krijgen.

De concerten zullen gegeven worden in vrij grote kerken. Hiervoor is gekozen op grond van het feit dat alle koorleden tot een goede verantwoorde opstelling moeten komen, er voldoende ruimte moet zijn voor het publiek, de akoestiek hier over het algemeen goed zal zijn (zo'n groot werk kan veel ruimte gebruiken) en een kerk bovendien van oorsprong de meest aangewezen plaats is om dit soort muziek te laten klinken.

De Stichting Spem in Alium zal tijdens de herfst 1986 concerten geven in Breda, De Bosch, Eindhoven en Antwerpen. In Antwerpen wordt de organisatie verzorgd door Pratum Musicum vzw in samenwerking met de Stad Antwerpen, de British Council en het Commissariaat Generaal voor Internationale Culturele Betrekkingen.

2600 BERCHEM-ANTWERPEN 1

1986

G.P.P. / 8 / 2308

NUMMER 5 - OKTOBER + NOVEMBER

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VAN HET BERCHEMSE KOOR KANTIEK

CONCERTKALENDER

* zo. 9/11/1986 in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Hijnegem om 14 uur selectie voor het Nationaal Koortreffen van zondag, 18 oktober 1987 (Antwerpen - De Singel) - juryverslag om 20 uur - info: 353 78 90 organisatie: A.N.Z. v.z.w. het gemengd koor Fidelitas

* za. 15/11/1986 : - zangavond van het Vlaams Zangkoor Bergheem in zaal Parco (Nacchuslaan 67, 2600 Berchem). Toegang gratis. Reservatie op de nummers 230 00 10 en 440 34 13
- jubileumconcert door het Vocaal en Instrumentaal Ensemble "Hendric Van Veldeke" o.l.v. Juliaan Hilnots om 20.30 uur in de kerk van Tielen.
Organisatie: het Tielens gemengd koor Eglantier.
Programma: Schutz, Vivaldi, Brahms, Tinel, Schroyens, Hilnots
- Sint-Jacobskerk te Antwerpen te 20 uur Spem in Alium, 4 stemmig motet van Thomas Tallis en andere werken.
Organisatie Pratum Musicum. Reservatie: 449 86 53

KANTIEKENINGEN

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

MIA VERBANCK, KAMELIASTRAAT 25, 2600 BERCHEM

NEWSLETTER

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE VERENIGING VLAAMSE LEERKRACHTEN ENGELS
QUARTERLY BULLETIN OF THE FLEMISH ASSOCIATION OF TEACHERS OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

J.F. Kennedylaan 8
2630 Aartselaar / Antwerpen (België)
Tel. (03) 887.64.54

september 1986, nr 41

7. ENGELSE KOORMUZIEK TE ANTWERPEN

Op 15 november 1986 te 20 uur vindt in de Sint-Jacobskerk te Antwerpen een uniek concert plaats. Zeven Nederlandse en een Belgisch koor voeren dan het 40-stemmig motet *Spem in Alium* van Thomas Tallis uit. Dit werk werd vermoedelijk in opdracht gecomponeerd rond 1575 of 1576 naar aanleiding van de 40ste verjaardag van hetzij Queen Elisabeth of - waarschijnlijker - van de Anglikaanse kerk. Behalve dit oktofonische werk (acht vijfstemmige koren) worden nog dubbelkorige en enkelkorige werken uitgevoerd uit de Engelse renaissance en uit de hedendaagse muziekliteratuur. Zo brengt het Antwerpse Kamerkoor *Pratum "Jeremiah"* van dezelfde Thomas Tallis, terwijl ook Brittens "*Hymn to St. Cecilia*" ten gehore wordt gebracht.
Toegang 250 BF en 150 BF (CJP en 3+ pas).

Het concert is tevens een gelegenheid geworden voor het rijke koorleven dat in de Nederlanden (mogen we deze benaming nog eens gebruiken?) heerst. Meerkerig werk van Lassus en Hassler werd uitgevoerd door de Cappella sine Nomine en 's Hertogenbosch Vocaal Ensemble; het Heilig Hartkoor. Indien men rekening houdt met het feit dat al deze koren "amateurs" (maar dan niet in de pejoratieve zin van dit woord) zijn, moet men diep respect opbrengen voor hetgeen met deze uitvoeringen zowel artistiek als organisatorisch tot stand werd gebracht. Een welgemeende ge-

VLAENDER ANTWERPEN

NR. 133/NOVEMBER 1986 - PRIJS : 30 F

1 t/m 11 november 1986 Alle dagen van 10 tot 18 u.
BOUWCENTRUM
 J. Van Rijswijcklaan 191 - Antwerpen

50° BOEKENBEURS

In alle erkende boekhandels:

55° BOEK IN VLAANDEREN
 ± 400 blz. - 50 fr.

POSTER PAUL VAN OSTAIJEN

Gratis van 1 tot 11 nov.

Vereniging ter Bevordering van het Vlaams Boekwezen - Antwerpen

MUZIEK

2/11 zo 11.00 STADSSCHOUWBURG, Theaterplein 1 : Concert door het Duo Fretto-Pasotti (fluit en gitaar). Progr. : werken van Handel, Telemann, Sor, Villa-Lobos e.a. Organ. : Stad Antwerpen.

2/11 zo 15.00 CONGRESS HOTEL (Benedenzaal), Plantin-Moretuslei 136 : Salonconcert door het Duo Fretto-Pasotti (fluit en gitaar). Organ. : Salonconcerten V.Z.W. Inform. : Rudder Van Ranstlaan 89, Mortsel.

3/11 ma 20.30 E.W.T., Hertstraat 2, Deurne : Muziek bij kaarslicht en een glas wijn met Boudewijn Van Averbek, tenor; Dirk Baert, piano en Marc Andries, presentatie. Reserv. en inform. : tel. 324 52 42.

3/11 ma 20.00 KUNSTHUMANIORA, Karel Oomsstraat 24 : Oudleerlingenconcert RIKSO. Organ. : Kaos V.Z.W. Reserv. : tel. 216 02 36 (kantooruren).

3/11 ma 22.00 TEATERCAFE, Hoogstraat 12 : Caféchantant met Anouk Stassaert. Organ. : Fakkelteater. Inform. : tel. 232 14 69 (zie adv.).

4/11 di 20.00 ZAAL KON. ELISABETH, Theaterplein 26 : Concert door het Koninklijk Orkest van Antwerpen o.l.v. Herman, piano (en). Synchronisatie : tel. 232 14 69

Astrid-
onisch
wicki.
Piano-
tako-
12-

20.30 E.W.T., Hertstraat 2, Deurne : Muziek bij kaarslicht en een glas wijn met Boudewijn Van Averbek, tenor; Dirk Baert, piano en Marc Andries, presentatie. Reserv. en inform. : tel. 324 52 42.

12/11 wo 20.00 DESINGEL, Desquiniel 25 : Concert in de reeks "De Nieuwe Muziek" met Walte Hues, piano en Walter Verdin, viool. Reserv. en inform. : tel. 237 61 68, werkd. 11-17.00; za 12-16.00.

14/11 vr 12.30 KOLVENIERSHOF, Kolveniersstraat 22 : Middagconcert door Nilla Pierren, viool. Organ. : Middagconcerten van Antwerpen. Reserv. en inform. : tel. 230 04 89.

14/11 vr 20.30 ZAAL KON. ELISABETH, Kon. Theaterplein 26 : Dierentuinconcert door het BAT Filharmonisch Orkest o.l.v. Vladimir Deiman. Solist Berl Senofski, viool. Reserv. en inform. : tel. 233 84 44, werkd. 12-18.00.

15/11 za 20.00 ST.-JACOBSKERK, St.-Jacobstraat : Uitvoering van het 40-stemmig motet "Spem in Alium" van Thomas Tallis en a capella koorwerken uit de Engelse Renaissance door het Antwerps Kamerkoor Pratum Musicum en 7 Nederlandse koren. Organ. en inform. : Pratum Musicum, Elf Juliestraat 33, Mortsel.

16/11 zo 11.00 STADSSCHOUWBURG, Theaterplein 1 : Concert door het Duo Fretto-Pasotti (fluit en gitaar). Progr. : werken van Handel, Telemann, Sor, Villa-Lobos e.a. Organ. : Stad Antwerpen.

V A 25 4 7c 46 KU 25 CT US ST RT TC KC IN CO BC 21

HET VOLK

Dagblad - Zaterdag-middag 15-16 november 1986 - 96e jaargang nr. 268
Pag. 10 Duit. - Fl. 5 FF - Lt. 20 FR - It. Fl. 1,30 - Gr. 136 PTS - Ckt. 2,3 FS

Antwerpen

Acht koren zingen in veertig stemmen

ANTWERPEN — Een unieke beleving mag men de uitvoering van Thomas Tallis' 40-stemmig motet „Spem in alium” in de oude St.-Jacobskerk te Antwerpen wel noemen. De ruime middenbeuk — tot de laatste stoel gevuld met een talrijk opgekomen publiek — werd de arena waarrond acht koren — samen circa 240 zangers — opgesteld stonden en Tallis' grandioze muziek vanuit alle hoeken over de toehoorders hebben uitgespreid.

Het is voor een dirigent een heksentoer om deze, door elkaar zingende vijfstemmige groepen, bij elkaar te houden. Dit was het uitstekend werk van Daan Manneke, Nederlands componist, koordingent en pedagoog die ook aan de basis lag van het initiatief om één van de zeldzame uitvoeringen van dit werk tot stand te brengen.

Om deze — op materieel niveau — zeer kostbare uitvoeringen te financieren (Het vervoer alleen al van de koren voor repetities en uitvoeringen moet een fortuin gekost hebben) werd beroep gedaan op een aantal sponsors en overheden.

De idee om met het 40-stemmig motet het concert te openen en ook te besluiten, heeft de beleving geïntensifieerd en verrijkt.

Rijk koorleven

Het concert is tevens een getuigenis geworden voor het rijke koorleven dat in de Nederlanden (mogen we deze benaming nog eens gebruiken?) heerst. Meerkorig werk van Lassus en Hassler werd uitgevoerd door de Cappella sine Nomine en 's Hertogenbosch Vocaal Ensemble; het Heilig Hartkoor (Boxtel) en het Sacramentskoor

koor werd het aartsmoeilijke „Vision of Peace” van Jean Berger voorgesteld. Het enige Vlaamse koor dat aan het initiatief meewerkte, Patrum Musicum uit Antwerpen, maakte een zeer goede indruk met Tallis' Lamentatio Jeremiae. Cantabile uit 's Hertogenbosch vertolkte twee Psalmen van Jan Pieterzoon Sweelinck.

De muzikaal-interpretatief en vocaal mooiste uitvoering kwam van het Brabants Kamerkoor, eveneens uit 's Hertogenbosch met de „Hymn to St.-Cecilia”, één van de mooiste werken die Benjamin Britten schreef voor a capella-koor. Sonore bassen, mooi-planerende tenoren, warme alt en soepel zingende en mooi fraserende sopranen (met een extra pluim voor de sopraansolo).

Amateurs

Indien men rekening houdt met feit dat al deze koren „amateurs” (maar dan niet in de pejoratieve zin van dit woord), zijn, moet men diep respect opbrengen voor hetgeen met deze uitvoeringen zowel artistiek als organisatorisch tot stand werd gebracht. Een welgemeende gelukwens aan allen die zich er

Cultuuragenda

Antwerpen

Toneel

STADSSCHOUWBURG, zat. 20u en zon. 15u: De Vliegen van J.P. Sartre door KNS; zat. om 10u en 15u, zon. om 15u: De man van koekebrood door KJT.
MERKSEMS KAMERTHEATER, Terlindenhofstraat, zat. 20u30 en zon. 15u: Duet voor solist, van T. Kempinski.
ARENBERG, zat. en zon. 20u15: Wat een soep, van Cargill, door Gaston Berghmans en Leo Martin.
FAKKELTHEATER, zat. 20u30: Rijen en vrijen van R. Cooney.
MEIRTHEATER, zat. en zon. 20u30: Het Vincent-effect, van P. Koeck.
HET APPELTJE, Lange Nieuwstraat, zat. 20u30 en zon. 15u: Twee op de wip, van Gibson.
HET KLOKHUIS, Parochiaanstraat, zat. 20u30 en zon. 15u: Désiré van S. Guitry.
T KLEIN RAAMTEATER, Lange Gasthuisstraat, zat. 20u: Gelukkige dagen van S. Beckett.
EWT-RANDSTADTHEATER, Cogelsplein, zat. en zon. 20u30: De deur staat open, van Benfield, door Teater Studio BZ.
CAFE-THEATER MULTATULI, Lange Vlierstraat 5, zat. 20u30: De zevende hemel van J. Christiaens.
TEATER LEGUIT, zat. 21u en zon. 15u30 en 21u: De man die werk vond, van H. Brusselmans door De Zwarte Komedie.
THEATER PALJAS, Filomenastraat, zat. 20u30: Papa kan ze kussen.
NOORDTHEATER, Steenhouwersvest, zat. en zon. 20u30: Maak plaats, mevrouw, van Cooney en Chapman.
ZEEMANSHUIS, Falconrui, zat. 20u30: De rin de ruit van Camoletti, door Teatergroep Antwerps Amusement.

Muziek

SINT-JACOBSKERK, zat. 20u: Kamerkoor Praticum en zeven Nederlandse koren brengen „Spem in alium” van Tallis; zon. 10u: Missa de Angelis.
STADSSCHOUWBURG, zon. 11u: Concert door beursstudenten Fonds Alex de Vries.
DE SINGEL, zon. 14u30, Blauwe Zaal: Dagen van het Vlaamse Lied.
SINT-CAROLUSKERK, zon. 11u30: Artiestenmis m.m.v. Willem Van de Weerd.
DE BLAUWE MAANDAG, Graaf van Hoornestraat, zat. van 13u af en zon. van 14u af: kleinkunstfestival.

Opera

KVO, zon. 15u: Tosca.
VKO, Pastorijstraat, zon. 20u: The birthday of the infant.

Voordrachten

AMVC, Minderbroedersstraat, zon. 11u: De Alexandrijnse Theosofie.
KONINGIN ELISABETHZAAL, Koningin Astridplein, zat. 20u en zon. 15u: Aventures en Antarctique, door D. Gazanion.

UITGEVER: P.V.B.A. Publica
Brouwerijlaan 33, bus 4, 2000 Antwerpen

MUZIEK

2/11 zo 11.00 STADSSCHOUWBURG

Uniek koorevenement

In verband met de artistieke noord-zuid samenwerking dient gewezen te worden op een bijzonder koorconcert dat daags voor de Dagen van het Vlaamse Lied in de St.-Jacobskerk plaats vond en waarop niet minder dan zeven Nederlandse koren kwamen samenzingen met een Antwerps vocaal ensemble, het Pratum Musicum van Marcel Onsia.

Merkwaardig aan deze kooravond was de uitvoering van een werk dat omwille van zijn buitensporige bezetting zelden of nooit gezongen wordt: het 40-stemmige motet «Spem in Alium» van de Engelse renaissance componist Thomas Tallis, overigens een heerlijk werk en dat geschreven werd voor acht vijfstemmige

koren.

Onder leiding van de Nederlander Daan Manneke zongen Noord en Zuid tweemaal dit werk: als inleiding en tot besluit van een geslaagd concert, waarvan we vooral Britten Hymn to St. Cecilia «door het Brabants Kamerkoor om zijn soepele» en levendige stijl willen roemen.

Voor Tallis stonden de koren opgesteld in een halve kring die een deel van het auditorium omsloot, waardoor precies in gevolge de polyfone zetting, de koorklank zich als het ware door de ruimte verplaatste.

Spatiale muziek avant la lettre en daarom een muzikaal evenement.

R.J.

8. Het Naspel

Ja, manne,
BROOD.

November 1986

Beste jongens, jongeressen, directies,
organisatoren en hulpverleners in/over
de affaire "Spies in Kluun".

Het is me een belofte op deze manier mijn
grote waardering en dank "uit te spreken" voor
de grote inzet die ik bij u allen onder vond
in/over "Spies in Kluun".

Het was een gigantisch kerwei dat slechts
kon slagen wanneer er een overmaat aan daadkracht
dewel organisatorisch als moreel aanwezig was.

Welnu, ik vind dat deze gebeurtenis alle
verwachtingen heeft overtroffen!

Ik dank u hartelijk voor uw geduld en
withoudingsvermogen.

Bovenstaande wil ik ^u nog eens benadrukken
wat de beide jongenskeren betreft.

Langs wachttijden, vermoeiende repetities en steeds
een uitroep creatieve inzet.

7. Eindhoven, zondag 16 november

Samenzang van acht koren in Catharinakerk imposant

Veertigstemmig motet 'Spem in Alium' en andere werken, uitgevoerd door acht Brabantse koren. Eindhoven, Catharinakerk, zondagmiddag 16 november.

(Door Antoon Maessen)

Thomas Tallis' rond 1570 geschreven motet 'Spem in Alium' heeft de gemoederen in Brabant op unieke wijze in beweging gezet. Maar liefst acht gerenommeerde koren, waaronder een Belgisch kamerkoor, brachten de euvele moed op de ingewikkelde, maar schitterende polyfonie te realiseren. Verspreid opgesteld in daartoe geëigende kathedrale lokaties vormde de imposante samenzang een vocale belevenis van formaat.

Na de manifestaties in de Grote Kerk te Breda, de Sint-Jansbasiliek te Den Bosch en de Sint-Jacobskerk te Antwerpen werd het massale project zondagmiddag afgesloten in de overvolle Eindhovense Catharinakerk.

De realisatie van de initiatieven van Daan Manneke en Walther Cantrijn vereist een enorme slagvaardigheid. Het is zaak om op grote afstand een zo nauwgezet mogelijke synchronisatie tot stand te brengen. Met behulp van de meedirigerende koorleiders Joop Felix en Walther Cantrijn en de inspanningen van de overige dirigenten en hun koren slaagde dirigent Daan Manneke er wonderwel in deze enerverende maar uitermate fascinerende onderneming

tot een overrompelend einde te brengen.

Uitschieter

Uit de aard der zaak (het motet duurt tien minuten) was er nogal wat tijd over, zelfs in aanmerking genomen dat 'Spem in Alium' aan het einde herhaald zou worden. Een prachtgelegenheid dus de koren afzonderlijk of deels samengevoegd te doen beluisteren.

Als exclusieve uitschieter fungeerde 'Cappella Sine Nomine' dat onder Daan Manneke een ontroe-

rend gezongen meesterwerkje van Messiaen liet horen. Tevens gaf hij aan hoe een componist als Ton de Leeuw een totale ommezwaai van de traditionele koorzang kan bewerkstelligen.

Maar ook de combinatie 'Brabants Kamerkoor' met 'Cantabile', afwisselend geleid door Jacques van den Dool en Reinier Wakelkamp leidde tot hooggestemde vocale hoogtepunten in werkjes van Britten en Gibbons. Thieu Lax en zijn 's Hertogenbosch Vocaal Ensemble brachten daarentegen een verstoring teweeg, zowel vanwege de in deze context ongehoorde lengte van Vaughan Williams' volksliederen als door de gedurig detonerende sopranen.

Joop Felix' Heilig Hartkoor uit Boxtel boeide door de fraaie donkere klank in Tallis' 'Salvator Mundi', waartegenover Huub Bartz' en Marcel Onsia's Oosterhouts Kamerkoor en Pratum Musicum uit Antwerpen op eveneens aangename wijze contrasteerden in werkjes van Schütz en Batten. Het Sacramentskoor onder Walther Cantrijn tenslotte bekoorde door zijn fraaie koorklank, ondanks de schier onbedwingbare neiging tot detonatie van de jongenssopranen.

Brabant mag met trots terugblikken op een perfect georganiseerd vokaal festijn, dat langdurige en onstuimige ovaties ten deel viel.

- Eindhovens Dagblad -

Acht koren zingen "Spem in Alium"

Zeven Brabantse koren en een kamerkoor uit Antwerpen geven zondag 16 november een apart concert in de Catharinakerk in het centrum van Eindhoven.

De 330 koristen zingen aan "Spem in Alium", een veertigstemmige vocale compositie van de Engelse toondichter Thomas Tallis. Behalve dit zelden uitgevoerde motet staan er ook enkel- en dubbelkorige werken op het programma die in nauwe relatie staan met het werk van Tallis of die er mee contrasteren.

De deelnemende koren zijn Het Brabants Kamerkoor, Cantabile, 's Hertogenbosch' Vocaal Ensemble (alle drie uit Den Bosch), de Cappella Sine Nomine en het Sacramentskoor (Breda), Het Heilig Hartkoor (Boxtel), het Oosterhouts Kamerkoor en het Pratum Musicum uit Antwerpen.

De uitvoering van "Spem in Alium" staat onder muzikale leiding van Daan Hanneke, de overige stukken worden geleid door de dirigent van het uitvoerende koor.

Het concert begint om 15.00 uur. Kaarten zijn in de voorverkoop verkrijgbaar bij het VVV-kantoor op het Stationsplein in Eindhoven (prijzen vanaf f 12,50, CJP, Pas 65 f 7,50). Telefonisch kunnen ze besteld worden onder nummer 076-657407. Bovendien zijn ze voor aanvang van de uitvoering aan de kerk verkrijgbaar.

Groot Eindhoven

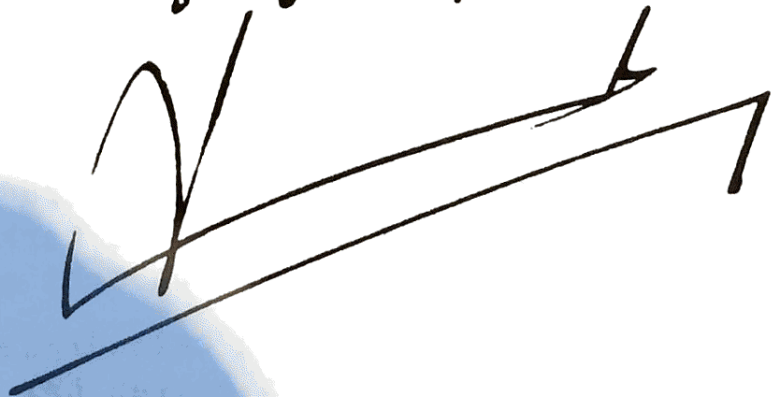
Over de gevolgen (vervolg) van deze affaire
kunnen we nu - te morgen of nu S I A -
nog weinig zeggen.
In principe blijft de structuur bestaan.
Wellicht kan het (nu) bestaan van het
"Instituut voor vreedzame zaken" ons inspireren
tot nieuwe, provincialebedrijfsaanpakken.

In ieder geval hoop ik dat de directe gevolgen
bij de deelnemende ontwikkelingen al merkbaar zijn:
verdieping en verbreding van het repertoire,
oriëntatie bij aanpak van de uitvoeringspraktijk.

Misschien kunnen de voorbesteden er een voordeel
van maken elkaar te laten concertprogramma's
toe te sturen, zodat we elkaar kunnen
kunnen bijwonen.

Hoe dan ook, ik hoop en verwacht dat "Spelen in Alim" een
een langdurige en inspirerende uitstraling
zal hebben.

Hartelijke groet,

Ode van een Spemmer

Een wonder in deez' wonderlijke wereld
is immer nog de menselijke stem
die voortkomt uit ons innerlijke wezen
tot klinken komt in Alium in Spem

gevoed door d'adem, bron van alle leven
komt hij naar buiten via ieders keel
in vele, vele, vele differenten
van diep gebas tot lieflijk gekweel

zoals gezegd, ons innerlijke wezen,
speelt hierin steeds een zeer geduchte rol,
maar laat ik hier toch verder over zwijgen,
't gemoed schiet anders te gemak'lijk vol!

Een 2e wonder, waarvan ik wil vertellen
is dat zo'n stem te combineren is
met hoge of lage, gewone of van castraten
en die ontdekking, die was lang niet mis.

En zo begon men vele eeuwen geleden,
-alleen met mannen -, o welk een schone tijd
de stemmen als op 't palet des schilders te vermengen
't product dat was vaak louter heerlijkheid!

Ook jongensstemmen ging men samenvoegen
met die der mannen, 't paste wonderschoon
de kunst vierde hoogtij, want men zong steeds,
ja juist: op volle zuiv're toon.

Zo werden vanuit de verre middeleeuwen
veel mooie woorden op nog schoner toon gezet
van krijgstaferelen en listen van de liefde,
maar ook van geloof en hoop en van gebed.

Een hele grote onder de vele componisten
was Thomas Tallis, een 16e-eeuws' Engelsman
tot die conclusie moet een ieder komen,
die ook maar enigszins horen en luist'ren kan.

Hij maakte een motet voor 40 stemmen
8 blokken van 5 stemmen elk.

't noteren alleen al van die 40 stemmen
maakt duidelijk: de man had wat te brokkelen in de melk!

En ruim 4 eeuwen na z'n toongezette kunstwerk
daar komt men in Breda op een magnifiek idee
men wil dit werk tot klinken weer gaan brengen;
de vraag is dan: wie doen er mee?

Aan u hoef ik nu echt niet te vertellen,
dat deze vraag meer dan beantwoord is
4 maal tot klinken en in volle kerken,
m'n lieve hemel, dat is toch echt niet mis!

Zo klonk in kerken en in cathedralen
de prachtige muziek van eeuwen her,
en 't publiek, dat wilde wel gaan luisteren,
zo kwamen ze van heinde en van ver.

Daarnevens zong men vele andere werken
alleen of in een dubbelkorigheid,
van 16e-eeuws' tot die in onze dagen
een groots spektakel, echt geen kleinigheid.

Een woord van grote dank is wel gewettigd
en van een grote hulde bovendien
aan onze leider, die het toch maar klaarde,
en zonder zenuwen, althans zo te zien.

Ja Daan, een 8-tal koren saam' te smelten
is niet voor ied're dirigent weggelegd.
Jij lapte het en in de kortste keren
wat waar is dat is waar en moet gezegd.

Maar ook veel dank aan alle stille werkers
aan 't hele organiserende comité
wat daar gesappeld is en ook geploeterd,
wij denken zo: dat viel niet altijd mee.

De organisatie, die liep werk'lijk schitterend
binnenkort doet men de boeken toe
wij zijn ze dankbaar en zeggen vol van vreugde:
ze hebben het gefikst en hoe!

Hou doe!

Aan dit rijmwerk, hoewel er nauwelijks enige wetenschappelijke
waarde aan toe te schrijven valt, is een tweetal stellingen
toegevoegd:

1. Het samengaan van diverse koren in enig verband is omgekeerd
evenredig aan het mengen van wijnen; de kwaliteit wordt n.l.
opgetrokken boven het aanvankelijk gemiddelde, terwijl wijn
na menging niet te zuipen is.
2. Het zingen van een in een reisbus verzameld en gerenommeerd
koor op weg naar of komend van een uitvoering op hoog nivo,
haalt nauwelijks het peil van zingende stadiongangers.

Preeda / Nijm
26.11.1906
Piet Tijhuis

TELEFOON'SPEMMETJES' van Harry uit Breda

Mevrouw Krentze:

"Mijnheer, vier van de vijf door mij gekochte kaarten voor jullie concert in 's-Hertogenbosch zijn kwijt. De P.T.T. heeft ze niet op tijd bezorgd. Hoe moet dat nu?"
 'Nou mevrouw, voor 's-Hertogenbosch zijn nog wel wat kaarten te koop. Ik zal er vier voor u gratis reserveren.'
 Een half uur later...
 "Mijnheer, ze zijn terecht. De buurvrouw van mijn vriendin had ze ontvangen. Bedankt voor uw service."
 'Graag gedaan, we raken die vier kaarten wel kwijt.'

Mevrouw Bake:

"Mijnheer, kan ik vier kaarten bij u kopen, kontant?"
 'Natuurlijk mevrouw. U heeft mijn adres?'
 "Ja, weet u, ik was zondag in Breda zo onder de indruk van het gebodene dat ik dacht, dit is iets voor Pa en Ma als ze op 26 oktober 40 jaar getrouwd zijn."
 Wie heeft ooit een 40-stemmig motet cadeau gekregen op zijn jubileum?

Mevrouw van de Berg uit Bergen op Zoom is een zeer zelfstandig opererende individuele voorverkoopster van de stichting. Zij heeft vijf keer haar telefonische reservering uitgebreid tot totaal vijftien kaarten voor drie concerten. Wedden dat ze secretaresse van een mannenkoor is?
 Thuis eerst vragen of ze wel of niet naar Antwerpen mochten!

'Schola Gregoriana' uit Breda:

"Mijnheer, kan ik 20 kaarten bij u bestellen voor het concert in Antwerpen?"
 'Natuurlijk, ik wil ze voor u reserveren bij de kassa tot een half uur voor aanvang van het concert.'
 "Nou, dat komt dan goed uit want we gaan het Ceciliafeest vieren met een dinertje in Antwerpen en daarna met een bezoek aan uw concert."
 'Mochten de francskes op zijn na het diner, dan kunt u altijd nog met een eurocheque betalen! Eet u smakelijk.'

Mevrouw van Nistelroy uit Eindhoven bestelt telefonisch 3 kaarten voor Eindhoven en vraagt of de opname in Breda eventueel te koop is.

'Mevrouw, dat kan ik niet zeggen, omdat we niet weten of de opname er wel geschikt voor is. Maar er is een uitstekende plaat van dit werk in de betere platenzaak te koop.'
 "Maar mijnheer, die kan nooit mooier zijn dan een live-opname waar ik zelf bij was. Ik heb daar ongekend van genoten."
 'Mevrouw, ik houd u van de ontwikkelingen op de hoogte!'

Gelezen in 'De Stem' over de singelloop in Breda:

...Dat topsport en breedtesport elkaar ondersteunen bewezen de 1273 recreatielopers die, nadat ze Nijboer en de zijnen hadden aangemoedigd, van start gingen op de Grote Markt. Zelfs de 30 koren van het unieke muziekgebeuren in de Grote Kerk kwamen 'voor het zingen de kerk uit' om de lopersmassa te aanschouwen...

Wat zou de schrijver toch bedoeld hebben met...30 koren.

Overigens de singelloop van volgend jaar is op zondag 4 oktober. De voorzitter van de organiserende Stichting Bert van de Noort in antwoord op mijn dankbrief:

"Succes met de resterende concerten.

Wij dagen de zangers en zangeressen uit mee te doen vanuit de optiek 'een gezonde geest, een gezond lichaam.'

Zal ik alvast de deelnemerskaarten voor jullie aanvragen?

MUZIEK RODDEL

'N UITGAVE VAN HET 'S HERTOGENBOSCH' VOCAAL ENSEMBLE

EEN DAGJE ANTWERPEN

Op 8 oktober jl toog het bestuur van het BVE, met uitzondering van Annemiek (er moest toch iemand werken) naar Antwerpen om daar de Belgische persconferentie bij te wonen, georganiseerd door de stichting Spem In Allium.

Schrijver dezes had de persconferentie, enkele weken eerder in Utrecht, gemist vanwege een gedwongen bezoek aan de kaakchirurg.

Ingewijden hadden al laten weten dat gebeurtenissen zoals deze persconferentie in het cultuur-vriendelijke België altijd grootser worden aangepakt dan in ons wat zuinige Nederland. Vandaar dat wij nieuwsgierig én in een dikke mist naar Antwerpen reden in de comfortabele limousine van onze voorzitter.

Het lot was ons gunstig gezind, want amper de grens over trok de mist op en een zéér fraaie najaarsdag deed zijn uiterste best om ons het leven aangenaam te maken.

Arnold Quanjer had laten weten dat de persconferentie zou worden gehouden in een fraai historisch gebouw aan de Grote Markt, genaamd "Het Wapenschild".

De auto zouden we dan het beste kunnen parkeren aan de Schelde. Daar aangekomen zagen we al direkt een aanknopingspunt boven de pakhuizen uitsteken: de toren van de O.L. Vrouwebasiliek.

Wij trachtten de kortste weg te nemen wat tot gevolg had dat wij ons weldra midden in het "Red-light-district" bevonden. We dachten in eerste instantie dat het al bijna kerstmis was vanwege de sfeerverlichting, maar de bomen ontbraken.

De madammen (zonder bontjas) zaten pontifikaal achter de ramen te kijken hoe mooi het weer wel was. We bereikten ongeschonden en zonder zonden de Grote Markt.

Daar kregen we echter te maken met een klein probleempje. "Het wapenschild" was nergens te vinden. Twee gewone voorbijgangers wisten het niet. Een fiere gendarm wist het ook niet. Zelfs een echte Antwerpse kastelijn wist het niet. Dan maar naar de VVV of hoe dat ook op z'n Bels heten mag. Het wapenschild was ook daar onbekend, maar er was wel een of andere kroeg, een paar straten verder die het woord "wapen" (of was het schild ?) in zijn naam droeg. Dáár zou het wel zijn.

Ook "Spem in Allium" was bij de Antwerpse VVV niet bekend. Een van de mensen achter de balie vroeg of het misschien een soort broodbeleg was.

Enfin, dan maar gewoon gaan zoeken. Toen we de Grote Markt weer overstaken slaakte Liesbeth Plotseling een kreet. Ze wees met haar rechterhand naar boven en wat zagen wij in het open raam op de 1e etage van een fraai pand ? De koppen van Walter Cantrijn en Joop Felix. We waren er. Het gebouw bleek het kantoor te zijn van het Gemeentekrediet. Van een Wapenschild was niets te bespeuren.

Boven aangekomen zagen we nog meer bekenden, waaronder de onvermoeibare Arnold Quanjer, twee afgezanten van het Brabants Kamerkoor, de eerder genoemde koppen met aanhang en enkele van onze Belgische vrienden van Pratum Musicum. De zaal was daardoor zó vol dat er nog maar twee journalisten bijkonden. En wat een geluk, meer waren er ook niet. De koffie, de vruchtensap en de schuimwijn smaakten prima, evenals de koekjes, de kaasjes en de crackers.

Na afloop gingen we met de heren Cantrijn en Felix de St. Jacobskerk bezichtigen. Daar hadden we nog net de tijd voor want om 13.00 uur ging de deur op slot. Hongerig geworden belandden we spoedig daarna op een gezellig terras in de buurt van het station. Hier dronken we een pint en aten een hap. Yvonne bestelde iets waarvan ze niet wist wat het was, een verrassing dus. Ikzelf, wat meer op zeker spelend, bestelde wat vers stokbrood met kaas en ham (zonder sla). De gezellige kletser Cantrijn vertelde nog wat anecdotes. Een ervan ging over het Brabants Orkest, althans: "hoe onbehouden ze soms kunnen zijn". Met een begrijpende blik de ogen riep Hans de ober en betaalde de rekening.

Omdat het nog vroeg was en prachtig weer, besloten we de stad weer in te gaan. We namen afscheid van Cantrijn en Felix en kregen de tip mee het Rubenshuis te bezoeken. Voordat we dat advies opvolgden kwamen we nog langs een zéér luxe bonbonwinkel genaamd Godiva. Hans en ik vatten het plan op om onze afwezigheid thuis die dag, af te kopen met een flinke doos pralines. Wij dus de winkel in. Het kleinste pruldoosje (half pond) bleek echter 330 francs te kosten (17,50). Hans verontschuldigde zich nog door te zeggen: "We kijken maar even rond", waarna we spoorlags weer naar buiten stoven. Holland op zijn smalst ! Even verderop was een winkel waar wij voor de halve prijs, dubbel zoveel pralines kregen.

Hierna gingen we, weer met vieren, naar het Rubenshuis, waar vele fraaie werken van de grote meester zelf alsook van andere kunstenaars te bewonderen vielen. In het Rubenshuis was ik getuige van een belangwekkende onthulling. In een van de vertrekken stond een zeer groot schilderij op een ezel, met daaroverheen een groot donkergrijs doek.

De uitspraak dat vrouwen nieuwsgierig zijn ging ook nu weer op want Yvonne en Liesbeth konden het niet nalaten het stuk textiel op te lichten. Het gevolg hiervan was dat het doek zich losmaakte van het schilderij en op de grond viel. Er verscheen een modern "oud" schilderij. Hans, behulpzaam als altijd, sprong direct bij om het doek weer op zijn plaats te krijgen. Maar ojú, het schilderij was net even te hoog. Met veel moeite werd het doek op het ene puntje gehesen maar viel er direct weer af toen getracht werd het over het andere puntje te krijgen. Deze methode werd enkele keren herhaald, zonder succes.

De zaalwacht had intussen ook lucht gekregen van het een en ander en riep iets onverstaanbaars. Omdat niemand hierop reageerde riep hij: "Do you speak english". "Yes", zei Hans, waarop de zaalwacht riep: "Doont tuts ze sings".

Nadat ik de zaalwacht duidelijk had laten weten dat ik niet tot het gezelschap behoorde werd de vrede weer getekend en konden we ongestoord verder gaan.

Op de terugweg naar de auto passeerden we nog een gezellig terrasje waar Arnold Quanjer en de beide Kamerkoorleden een pint zaten te drinken. Onder het motto: Gezelligheid kent geen tijd, schoven we aan en volgden hun voorbeeld.

Het feit dat we tenslotte op de autosnelweg Brussel-Boom terechtkwamen in plaats van de snelweg Breda was van ondergeschikt belang. De persconferentie was immers een succes geweest !

STICHTING PROJECT 'SPEM IN ALIUM'
 Secretariaat : Tellichinelaan 65
 4835 KB Breda
 Telefoon 076-657407
 47 72.01.644
 AMRO-bank rek. n. v. AMRO-bank 1068635

Breda, 7 november 1986.

Aan de Dirigenten, Bestuursleden en
 Adviseurs van het Projekt
 'Spem in Alium'.

UITNODIGING

UITNODIGING

UITNODIGING

Beste Spem-vrienden,

Onze concertreeks nadert het eindpunt.
 Helaas voor velen zullen voorlopig op zondag 16 november a.s. de
 laatste gezamenlijke klanken uit de aan de Stichting ter beschik-
 king gestelde strottenhoofden naar boven komen.
 Bij deze happening past m.i. een waardig slot.

De geboorte van het projekt vond plaats in Nederlandse horeca-
 lokaliteiten en daarom dachten wij dat een gastronomische afsluiting
 in een Belgisch etablissement een waardige voedingsbodem zou kunnen
 vormen voor een vruchtbare projekt-evaluatie.

In overleg met onze Antwerpse collega's zal dit plaatsvinden in een
 nog nader te bepalen restaurant in Antwerpen op zondagmiddag
 7 december a.s., de datum die wij reeds gezamenlijk vastlegden.

Om het gezelschap niet al te groot te laten zijn, is het wenselijk
 de groep te beperken tot alleen de Dirigenten, Bestuursleden en
 Adviseurs van de Stichting.

Ergens in januari of februari 1987, na de financiële afsluiting van
 het projekt, zijn wij van plan een borrel te organiseren bij
 Harry Janssens thuis, waar een ieder van ons welkom is en dan ook
 met eventuele levenspartner.

Wellicht worden er dan nieuwe initiatieven ontketend.

Namens de Stichting hoop ik U allen in ieder geval op 7 december
 te verwelkomen en over precieze tijd en plaats wordt U spoedig
 geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Stichting projekt 'Spem in Alium'
 Arnold Quanjier.

Tijdens het diner ter afsluiting van het Spem projekt werd door de voorzitter de enige echte vertaling van Spem in alium verstrekt, waarbij onze belangrijkste public relationsman Theodor van Houten werd herdacht.

Oorspronkelijke tekst

Spem in alium nunquam habui
praeter in te, Deus Israel,
qui irasceris et propitius eris
et omnia peccata hominum
in tribulatione dimittis
Domine Deus, Creator coeli et terrae
respice humilitatem nostram.

Meest waarschijnlijke vertaling

Ik heb het eigenlijk nooit zien zitten
totdat Theodor v. Houten in beeld kwam
hij bleek vertoornd en genadeloos
en moest voortdurend op ons Vitten
zond ons naar de slachtbank als 'n lam
Beste Theodor, gesubsidieerd warhoofd,
bedankt toch, je was weergaloos!

k
a
a
s
k
r
o
k
e
t
c
r
e
s
s
o
n
r
o
o
m
s
o
e
p
k
a
l
f
s
g
e
b
r
a
a
d
i
j
s

-39-

9. The British Support

Stichting 'Project Spem in alium'
Secr. Teychinélaan 65,
4635 KB Breda
Tel. 076 - 65 74 07
Fax 47.72.01.644

Breda, 27. 1.1986

To Mr. Ted Moss,
British Council,
Keizersgracht 343,
1016 EH Amsterdam.

Dear Mr. Moss,

The English composer Thomas Tallis composed a forty-part piece of work for eight five-part choirs 'Spem in alium nunquam habui', probably because of the fortieth birthday of the British Queen Elisabeth I around the 1570th.

This exceptionally, unique work we are going to perform in the month of October/November 1986 during a tour in the Province Noord-Brabant, with the co-operation of seven choirs from Noord-Brabant and one choir from Antwerp, Belgium.

The places where the performances will take place will be Breda, 's-Hertogenbosch and Eindhoven in Holland and Antwerp in Belgium.

In the enclosed documentation you can read, how the initiative has grown to an able plan with the intention to perform music mainly in the English language (barring a few exceptions), of which the most important work 'Spem in alium nunquam habui' at the beginning and at the end of each performance will be performed.

To come to a performance of high standard, costs should be made as you can see from the enclosed budget.

That is possibly a motive for you to provide us a contribution for defrayal of the most necessary costs.

We would be most grateful and look forward to your answer.

We would appreciate if you could send us the address of your colleague in Belgium.

With regards and thanks, on behalf of the committee

Louis van Eijk Treasurer.

Enclosure : Costs Budget,
General Information and data of programs,
List of the co-operated choirs and conductors.
(all in the Dutch language).

Our ref AMS/143/2

Your ref

Tel ext

Promoting cultural, educational
and technical co-operation between
Britain and other countries

Keizersgracht 343
1016 EH Amsterdam
Telephone 020-22 36 44
Telex 16599 BCAMS NL

Mr L van Eijk
Stichting 'Project Spem
in Alium'
Technélaan 65
4835 KB BREDA

5 March 1986

Dear Mr van Eijk

THOMAS TALLIS: 'SPEM IN ALIUM NUNQUAM HABUI'

Further to my letter of 4 February, I am now writing to confirm that the British Council is able to make a grant of two thousand pounds towards your project, on condition that due acknowledgment is made in any publicity.

If you would kindly confirm that this is acceptable to you I will arrange for the transfer to be made.

I look forward to hearing from you.

Yours sincerely

W E Moss OBE
Representative
in the Netherlands

Stichting "Spem in alium"
Secr. Treychinelaan 65,
4835 KB Breda
Tel.076 - 657407

To Mr. Ted Moss,
British Council
Keizersgracht 343
1016 EH Amsterdam

Dear Mr. Moss,

Breda, 16 juni 1986

In our letter d.d. January 27 we sent you information concerning the project Spem in alium. The backing, promised by you, shows your interest in our project. Your support has induced us to inviting you to write the preface in the programmebook. This request should be considered as proof of our appreciation.

If you should be willing to comply with our request (1 page suffices; this is the equivalent of half page A-4), it might be suggested for you to point out in your preface that the programme contains both old English music (from the 16th and 17th century) and music of today, in combination with works of contemporary continental composers. At the beginning and the end of each of the four concerts Thomas Tallis' motet for 40 voices will be carried out, resulting in the English music running as a red thread through the programme. For your information I will enclose the text of my introduction, which will be inserted in the programme booklet.

Further information: these concerts are to take place at:
Breda, Sunday, October 5, 16.00 h; Grote of O.L.Vrouwekerk;
Den Bosch, Sunday, October 26, 19.30 h; Basiliek van St.Jan;
Antwerpen, Saturday, November 15, 20.00 h; St.Jacobskerk;
Eindhoven, Sunday, November 16, 15.00 h; Stadskerk St.Cathrien;
Naturally a separate invitation will be forwarded for these concerts.

Looking forward to your reaction, I remain on behalf of the board of the foundation Spem in alium,

sincerely yours,

A.G.Ph. Quanjier, chairman

The project Spem in alium.

ABOUT THE PROJEKT

Seven Brabant choir organisations and a chamber choir from Antwerp decided in 1985 (the year of the music) to devise a unique project and reserved a whole year to realize a joint programme in Brabant, an event never before realized in the Netherlands in this manner with amateur choirs.

In this year of the music in which composers as Bach, Berg, Handel and Schutz were exuberantly commemorated and whose works were carried out, the name of Thomas Tallis was hardly mentioned.

Though this composer (1505 - 1585) was one of the great names from the 16th century in England, in the Netherlands he is unfortunately still rather obscure. Daan Manneke, conductor of the Cappella sine Nomine and Walther Centrijn, conductor of the Sacraments Choir, had both independently been playing with the idea for some time to have Tallis' motet "Spem in alium" for 40 voices performed. After a chance meeting between the two conductors they decided to try and get other choir conductors to show an interest in a joint performance.

Eventually eight choir organizations were found, which in the light of their reputation in and outside Brabant can be considered pioneers among the subsidized amateur choirs in that genre, interpreted by them. They were found willing to present themselves as a separate choir to each other's audience, making use of the special possibilities of cooperation to reach wider audiences with a varied and well-balanced programme.

The programme of the entire project contains more than the Spem in alium and has been brought about on the basis of the following criteria defined by the participating conductors:

- Monumental works, preferably for more than one choir,
- English church music, including some continental work, from the period of Tallis and/or strongly contrasting with that period

From the very beginning of this project it has enjoyed much interest from the side of press and various institutions, which encouraged the initiative. The British Council for one showed much enthusiasm and was willing to write the preface to this programme booklet.

We hope to be able to offer you as our audience much enjoyment.

What we have to offer is an inspired demonstration of that which belongs to the possibilities in the amateur field under expert guidance.

A joint musical product that will surpass the sum of the separate choir achievements.

On behalf of the foundation
Spem in alium:

A.G. Ph. Quanjier, chairman

The British Council

Our ref AMS/143/2

Your ref .

Tel ext .

Promoting cultural, educational
and technical co-operation between
Britain and other countries

Mr A G Ph Quanjer
Chairman
Stichting "Spem in alium"
Secr Treychinelaan 65
4835 KB BREDA

Keizersgracht 343
1016 EH Amsterdam
Telephone 020-22 36 44
Telex 16599 BCAMS NL

18 June 1986

Dear Mr Quanjer

Thank you very much for your letter: this is only a quick, interim reply.

Unfortunately I am retiring this summer and shall not be at the performances. I am very sad about this because the project is one which I welcomed and which I have supported most warmly from the beginning.

I have asked Her Britannic Majesty's Ambassador, Sir John Margetson, to write a few words for you and this he will do as soon as convenient.

I suggest, therefore, that your penultimate paragraph (about the project) reads as follows:

From the very beginning of this project it has enjoyed much interest and encouragement on the part of various institutions and both local and national press. We are grateful to the British Council for responding immediately and practically to our request for assistance, and we are most grateful to Her Britannic Majesty's Ambassador, Sir John Margetson, for writing a preface to the programme booklet.

Yours sincerely

W E Moss OBE
Representative
in the Netherlands

THOMAS TALLIS

It gives me great pleasure to write a few lines of introduction to this very exciting musical undertaking.

Thomas Tallis, who died just over 400 years ago, worked as an organist and composer through the reigns of Henry VIII, Queen Mary and Queen Elizabeth. He saw many changes that affected the part played by music in the church, including the creation of the Book of Common Prayer in English, though most of his settings are of Latin texts.

Tallis was undoubtedly influenced by Netherlands composers, and through him their influence became an abiding one in English music.

He provided, above all, a model for Byrd who called him 'a father in music', and is thus a very important figure in the glorious period of Tudor music which remains an essential part of the heritage of music that is as characteristically English as the cathedrals in which it is still heard.

The motet Spem in Alium is a unique achievement which makes demands on the organization of performances as it did on the ingenuity of the composer and I congratulate all who have joined together to make these performances possible.

Mr Janssens; Here is the information
you requested. HM Ambassador **The British Council**
has been awarded a KCMG and should
now be addressed as Sir John Margetson KCMG.

Promoting cultural, educational
and technical co-operation between
Britain and other countries

Mr H Janssens, Secretary
Stichting Projekt 'Spem
in Alium'
p/a Teijchinélaan 65
4835 KB BREDA

Keizersgracht 343
1016 EH Amsterdam
Telephone 020-22 36 44
Telex 16599 BCAMS NL

With compliments

W E MOSS

Our ref AMS/143/2

Your ref

Tel ext

Promoting cultural, educational
and technical co-operation between
Britain and other countries

Mr H Janssens
Secretaris
Stichting Project "Spem
in Alium"
Teijchinélaan 65
4835 KB BREDA

Keizersgracht 343
1016 EH Amsterdam
Telephone 020-22 36 44
Telex 16599 BCAMS NL

9 October 1986

Dear Mr. Janssens,

I write to say how much my wife and I enjoyed the Thomas Tallis concert given at the Grote Kerk in Breda last Sunday. In musical terms this was a magnificent event and you are to be congratulated on the achievement of getting the eight choirs together (no mean administrative feat in itself!) and presenting this important work to audiences who will, I am sure, never have had an opportunity to hear it before.

I thought that the programme of works was very nicely balanced and it was a particularly clever device to repeat the Tallis again at the end of the second half. Since the programme was not particularly long the audience were not tired and one came to the work for the second time with a feeling of anticipation. I personally found that I appreciated it far more on the repeat since at the start of the concert one was simply overwhelmed by the sheer sound of the choirs in that beautiful space.

On arrival in Breda we found the town so full of excited people at the end of the marathon race that we only reached the Grote Kerk a few minutes before the concert began and I simply could not try to locate you in the crowd. It was very pleasing to see the church so totally full of people and I felt the atmosphere at the end of the concert was animated and excited rather as one would imagine being several hundred years ago.

I am encouraging my colleagues and friends to try and attend one of the other concerts in the series and I wish you every success with the whole tour. The British Council is delighted to have been associated with such an important musical event and I have also sent an enthusiastic report to our London office.

I look forward to meeting you on some future occasion.

Very sincerely,

Julian Andrews

Julian Andrews
Representative
in the Netherlands

BRITISH EMBASSY
LANGE VOORHOUT 10
2514 ED
THE HAGUE

29 October 1986

Mr Arnold Quanjer
Chairman
Stichting Project 'Spem in Alium'
Teijchinelaan 65
4835 KB BREDA

Mrs A. Quanjer,

May I thank you once more for the superb concert in the cathedral of 's-Hertogenbosch last Sunday.

It was a great experience to hear Spem in Alium again after 35 years. It must be very difficult indeed to perform and the problems of ensemble are daunting. I can only say that it sounded superb; the second performance being even better and more confident than the first.

With many thanks and congratulations, which I hope you will pass on to all concerned.

Yours sincerely,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'John Margetson', written in a cursive style.

John Margetson